

ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО

ОДЕСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ СПІЛКИ ХУДОЖНИКІВ УКРАЇНИ

УДК: 75/76[7.045+7.041.3+398]7.01/.02(477.74)(081.2)(07)
Т19

Тарасенко Андрій Андрійович
Пономарьова Анна Євгенівна

Альбом-каталог рекомендовано до друку Вченою радою
Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського (протокол № 6 від 27. 11. 2025)

Рецензенти:
Носенко А. І. кандидат мистецтвознавства, доцент, Заслужений діяч мистецтв України
Порожнякова Н. Є., кандидат мистецтвознавства, викладач-методист

Т 19 Тарасенко А.А., Пономарьова А.Є.
Художник-педагог Микола Іванович Резніченко. Графіка. Живопис [Альбом-каталог]. Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського. Одеса, 2025. 100 с. : 99 іл.

М.І. Резніченко у графіці (офорт, ліногравюра, монотипія) та живопису втілює принцип єдності форми й змісту, акцентуючи рух як четвертий вимір. Показано, що творчість художника — це системний аналіз буття через графічні архетипи. Розглянуто ключові твори: офорт «Спекотне літо Буджака» — гармонія з природою; диптих «Третє покоління» — архетип родючості; серія «Люди Бессарабії» — сакралізація праці; триптих «Чорна біль землі нашої» — екологічна метафора Чорнобиля. Серії «Бесарабські мотиви», «Храми Одеси» та пейзажі розкривають космічну гармонію людини й землі через контраст органічного й геометричного, ритм штриха та символи (яблуко, хліб, вода). Альбом-каталог призначений для студентів і викладачів художньо-графічних факультетів, культурологів, учителів образотворчого мистецтва та шкіл; має виражену методичну спрямованість для вивчення технік графіки, принципів композиції, символіки архетипів та їх застосування в освітньому процесі.

© Резніченко М.І., © Тарасенко А.А., © здобувачка освітнього ступеня магістра Пономарьова А.Є.

А. А. Тарасенко, А. Є. Пономарьова

Художник-педагог Микола Іванович РЕЗНІЧЕНКО

Альбом-каталог Графіка. Живопис

Одеса - 2025

ЗМІСТ

РОЗДІЛ І. ГРАФІКА

НАВЧАННЯ. РИСУНОК, НАЧЕРКИ	10
ПОЕЗІЯ СІЛЬСЬКОЇ КРАСИ	20
ЧОРНА БІЛЬ ЗЕМЛІ НАШОЇ	26
АРХІТЕКТУРНИЙ ПЕЙЗАЖ. ХРАМИ ОДЕСИ	36
ІНДУСТРІАЛЬНИЙ ПЕЙЗАЖ	42
ЛІРИЧНИЙ ПЕЙЗАЖ	44
СВЯТА. НАТЮРМОРТ	56
ВИДИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА	61
ВИСНОВКИ	64

РОЗДІЛ ІІ. ЖИВОПИС

ПЕЙЗАЖ	68
НАТЮРМОРТ. КВІТИ ТА ПЛОДИ	78
ОСНОВНІ НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ПРАЦІ ПІДРУЧНИКИ, ПОСІБНИКИ, МЕТОДИЧНІ РОЗРОБКИ	92
ПЕРЕЛІК ТВОРІВ	98

Життєве кредо

Життєве кредо 50-річної науково-педагогічної творчої діяльності художника-педагога Миколи Резніченка — толерантна дидактика спільнодії в педагогіці мистецтва на шляху творчого, духовного сходження культури душі за законами Божої краси.

Головні дати життєдіяльності Миколи Івановича Резніченка

Художник-педагог, кандидат педагогічних наук, доцент, приват-професор кафедри ужиткової творчості та методики художнього навчання Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського, почесний професор Ізмайльського державного гуманітарного університету, член-кореспондент Міжнародної академії наук педагогічної освіти, відмінник освіти України, член науково-методичної комісії з образотворчого мистецтва системи педагогічної освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту, член Державної атестаційної комісії з педагогічної освіти, член Національної спілки художників України,

Народився 22 травня 1954 р. в с. Приморське Татарбунарського району Одеської області. Навчався в Приморській загальноосвітній школі, виховувався в Тузлівській школі-інтернаті. Після закінчення Одеської школи-інтернату №1 в 1971 р. поступив на художньо-графічний факультет Одеського держав-

2. М.І. Резниченко. Фото А.І. Носенко. 2011

ного педагогічного інституту імені К.Д. Ушинського. По закінченні навчання працював вчителем малювання та креслення в загальноосвітній школі №2 м. Суми. Після демобілізації з армії розпочав трудовий шлях педагогом кафедри рисунка та архітектурної графіки Одеського інженерно-будівного інституту.

З 1978 р. працював на кафедрі образотворчого мистецтва ОДПІ імені К.Д. Ушинського: старшим лаборантом, асистентом; з 1986 року — старшим викладачем кафедри рисунка; з 1990 року — кафедри графіки, декоративно-прикладного мистецтва і інтер'єру. По сумісництву працював вчителем образотворчого мистецтва в ЗОШ № 121 м. Одеси.

В 1992 р. захистив дисертацію «Підготовка вчителів образотворчого мистецтва до естетичного виховання школярів» на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук в науково-дослідному інституті управління, економіки і розвитку освіти Академії педагогічних наук СРСР.

1992 р. — назначений на посаду заступника декана художньо-графічного факультету. 1993 р. — присвоєно вчене звання доцента. 1994–1999 рр. — займав посаду декана художньо-графічного факультету та завідуючого кафедрою графіки. 1999–2003 рр. — навчався в докторантурі під науковим керівництвом доктора педагогічних наук, професора О.П. Рудницької в лабораторії мистецької освіти інституту педагогічної освіти і освіти дорослих Національної Академії педагогічних наук України (м. Київ).

1996 р. — організатор і голова журі першого Всеукраїнського конкурсу «Вчитель року» за номінацією «Образотворче мистецтво». 2002 р. — очолював групу фахівців по створенню Державного стандарту педагогічної освіти України «Педагогіка і методика середньої освіти. Образотворче мистецтво» (молодший спеціаліст, бакалавр) за наказом Міністерства освіти і науки України.

З 2003 р. знову займав посаду декана художньо-графічного факультету, з 2006 р. працював завідуючим кафедрою ужит-

кової творчості та методики художнього навчання. Вперше в Україні на організував підготовку педагогів-художників в магістратурі та фахівців з вищою освітою у галузі декоративно-прикладного мистецтва в Південному регіоні держави.

В 2005 р. вперше в Україні організував і провів Всеукраїнську студентську олімпіаду з образотворчого мистецтва. За плідну роботу з студентством та організацію проведення Всеукраїнської студентської олімпіади з образотворчого мистецтва був нагороджений Почесною грамотою управління освіти і наукової діяльності Одеської обласної держадміністрації (2007 р.) та Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України.

В різні роки був головою ДЕК, головою та членом предметної комісії по акредитації та ліцензуванні спеціальності «Образотворче мистецтво» у ВЗО різних регіонів України. Активно брав участь в міжнародних, всесоюзних, всеукраїнських, регіональних наукових конференціях. В 2010 р. вперше організував і провів Всеукраїнську виставку творів викладачі мистецьких дисциплін педагогічних закладів освіти та навчально-творчих робіт їх студентів (понад двадцяти закладів).

Основні напрямки наукової діяльності: наукова організація художньо- педагогічної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва в системі безперервної професійної освіти; методика художнього навчання за змістом освітньої галузі «Мистецтво» (дидактично змістова лінія «образотворче мистецтво»). Під керівництвом вченого захищені дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук (О.В. Ткачук, Аль-Фаваді Худам Межаал Саліх).

З 2000 по 2010 рр. організував проведення чотирьох Всеукраїнських науково-практичних конференцій з проблем художньо-педагогічної освіти, за результатами котрих видано матеріали в збірниках наукових праць.

З 1996 р. працював в співавторстві над створенням нових програм з образотворчого мистецтва для загальноосвітніх шкіл України та педагогічних закладів освіти «Педагогічний малюнок», «Художньо-прикладна графіка», «Рисунок», котрим надано гриф МОН України. В 1996 р. вперше в незалежній Україні вийшли з друку програми «Образотворче мистецтво 1–4 класи», «Образотворче мистецтво 5–7 класи» з грифом МОН України. Водночас в співавторстві видані підручники «Образотворче мистецтво. 1 клас», «Образотворче мистецтво. 2 клас» на українській, російській, угорській, румунській, польській мовах.

В 2012 р. створив авторську концепцію змісту підручників «Образотворче мистецтво» для учнів початкової школи МОН України. Підручники рекомендовано до друку у видавництві «Навчальна книга — Богдан». Науково-методичні матеріали видані в посібнику «Навчання та виховання. 1 клас», «Навчання та виховання. 2 клас» (рекомендованих МОН), та фахових збірниках. Під науковим керівництвом М.І. Резніченка підготовлено та видано під грифом МОН посібники «Основи ужиткової творчості і методика викладання» та «Художня графіка» (2011 р.)

Результати 50-річної науково-педагогічної та творчої діяльності висвітлено понад 200 наукових та навчально-методичних працях. Художні твори знаходяться в музеях, галереях, приватних колекціях України та ближнього зарубіжжя.

З 2014 р. активно творчо працює як художник. Роботи експонуються на персональних виставках та експозиціях різного рівня.

3. «В морі з вітром». 1978. Офорт, акватинта, 23 × 19 см

4. «Спекотне літо Буджака». 1984. Офорт, резерваж, 45,5 × 50 см

Розділ I. ГРАФІКА

Навчання

Творчість Миколи Івановича Резніченка, випускника та викладача Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», учня відомого графіка й педагога ХГФ Віктора Георгійовича Єфіменка (1933–1994), є яскравим прикладом синтезу художньої практики та педагогічної методології в українській станковій графіці. В.Г. Єфіменко стверджував: «В наш час існує багато картин де є форма, а змісту немає. І що хотів сказати автор не зрозуміло. Кольорові плями та таке інше — більше про дизайн, оформлення, плакат».

Керуючись принципом «Найважливіше для мене — Божественна краса», М.І. Резніченко послідовно реалізує діалектичну єдність форми й змісту, започатковану вчителем: «Якщо є форма, а змісту немає — не відбудеться композиція». Цей підхід ґрунтується на ретельній напрацюванні матеріалу через численні лінійні та тонові ескізи, що забезпечує довершеність графічних аркушів. Особливе значення надається «четвертому виміру» графіки — часу, втіленому в русі, — який стає ключовим мотивом у зображенні пластики людського тіла та динаміки природи.

Рисунки та начерки оголеної натури

В 1970-ті — 1980-ті роки під час навчання В.Г. Єфіменко кожного дня влаштовував вечірній малюнок, моделями для якого запрошувались студенти з факультету фізичної культури. Малювали з 19-ї до 22-рої години. Свого часу саме це орієнту-

вання на людину, на оголену натуру надало свободу руху при створенні композиції. В.Г. Єфіменко вчив учнів вміти вловити рух, момент, пластику натури від однієї хвилини — в просторі часу. Штудія натури надала М.І. Резніченко можливість переконливо показати тему отроцтва, юності через мотив руху.

На прикладі малюнків оголеної натури показані етапи перетворення академічного малюнка олівцем в м'який лак (подібний до монотипії). М'який лак створює стиль олівця.

Прикладом вільного володіння рисунком фігури людини є офорт «Спекотне літо Буджака». У безкрайньому просторі сухого Буджацького степу (Бесарабія), де виріс М.І. Резніченко, у 1970-ті роки була створена система зрошення полів. В композиції виражено яскравий спогад про те, як діти бавилися під потоками води як під дощем, коли вмикали систему зрошення. Оголене тіло — це природна людина поза часом. Фігури хлопців, що рухаються в енергійних позах, — стрункі, гнучкі, добре окреслені, передані з увагою до пластики. Млвою графіки виражена єдність людини з природою.

В офорті передається враження потоків світла. Промені, пробиваючись крізь купчасті хмари, створюють своєрідні рами для фігур підлітків. Використовуючи м'які лінії та теплі тони автор підкреслює співзвуччя тіла людини з природою. Вода показана рівними потоками, що організовують ритм. Природні лави світла, об'єднані з потоками води, що створені людьми. Струми води направлені в одну сторону, хлопчики — в протилежну. Прямі лінії потоків води утворюють контраст фігурам, з допомогою якого створена виразна композиція: показано рух в просторі і часі. Біг — це особливий та не звичний для людини стан, тому і враження складаються незвичайні. Жести

рук дітей звернені до неба, та ноги, які відірвалися від землі, створюють відчуття польоту.

У підготовчому ескізі наочно виявлена лінійна основа композиції. У просторі паперу ніби немає верха та низу — є легкість, все об'єднано. Лінія горизонту ледь намічена. Композиція дуже повітряна та легка. Лист сприймається як нескінченність. Побудову простору використано без прямої перспективи — за умовною вертикаллю. Контрастне поєднання першого і дальнього планів дає масштаб фігурам.

Природна органіка фігур дітей контрастує з геометрією техніки. Художник зобразив трубу, форсунки, колеса поливальної машини, яку приводить до руху трактор. Осьові лінії горизонталей і діагоналей труб інженерної конструкції відповідають загальному динамічному ладу графічного аркуша. Колесо, яке зображено зліва, — не лише реальний предмет, а й символічний образ часу, вічного руху. Виникає асоціація з колесом Санжари, через символічний образ якого в культурі Сходу передається ідея нескінченного відродження природи і пов'язаної з нею людини [7]. Рух передано в динаміці хмар, польоті птахів. Діти радіють разом із зображеними над ними ластівками. Птахи, що ширяють у небі, додають відчуття легкості композиції. Художник підкреслює, що в цих пташок є багато чому повчитися, оскільки родинні та віддані пташки дуже прив'язані до свого гнізда та до партнера, разом виховують та вигодовують пташенят. Небо написане офортною фарбою в техніці дрібної акватинти. Хмари пророблені декоративними плямами, що надає небу складності багатства фактури.

Технічно графічний аркуш створений як класичний штрихований офорт з використанням резерважу. Як різно-

вид офорту, резервування було популярним з другої половини 19 століття. На чистій офортній дошці пером або пензлем на поверхню металу наноситься малюнок і покривається рідким лаком. Використовується чорнило з додаванням природного клею. Після цього друкарську форму металевої дошки опускають у ванну з гарячою водою. Над зображенням лак набухає і зривається. При цьому відкривається тільки малюнок. Решта лаку на поверхні друкарської дошки залишається як захисний шар. Далі робиться пробна шкала друку і відбувається травлення офорту кислотним розчином за часом. Після цього в отримані при травленні поглиблення вручну набивається фарба. При друку на офортному верстаті для досягнення різної глибини тону враховується різний тиск валів.

Виразність композиції М.І. Резніченка базується на контрасті органічності тіл і продуманого лінійного ладу. Таким чином, художник створив образ юнаків, які перебувають у гармонії з небом і землею.

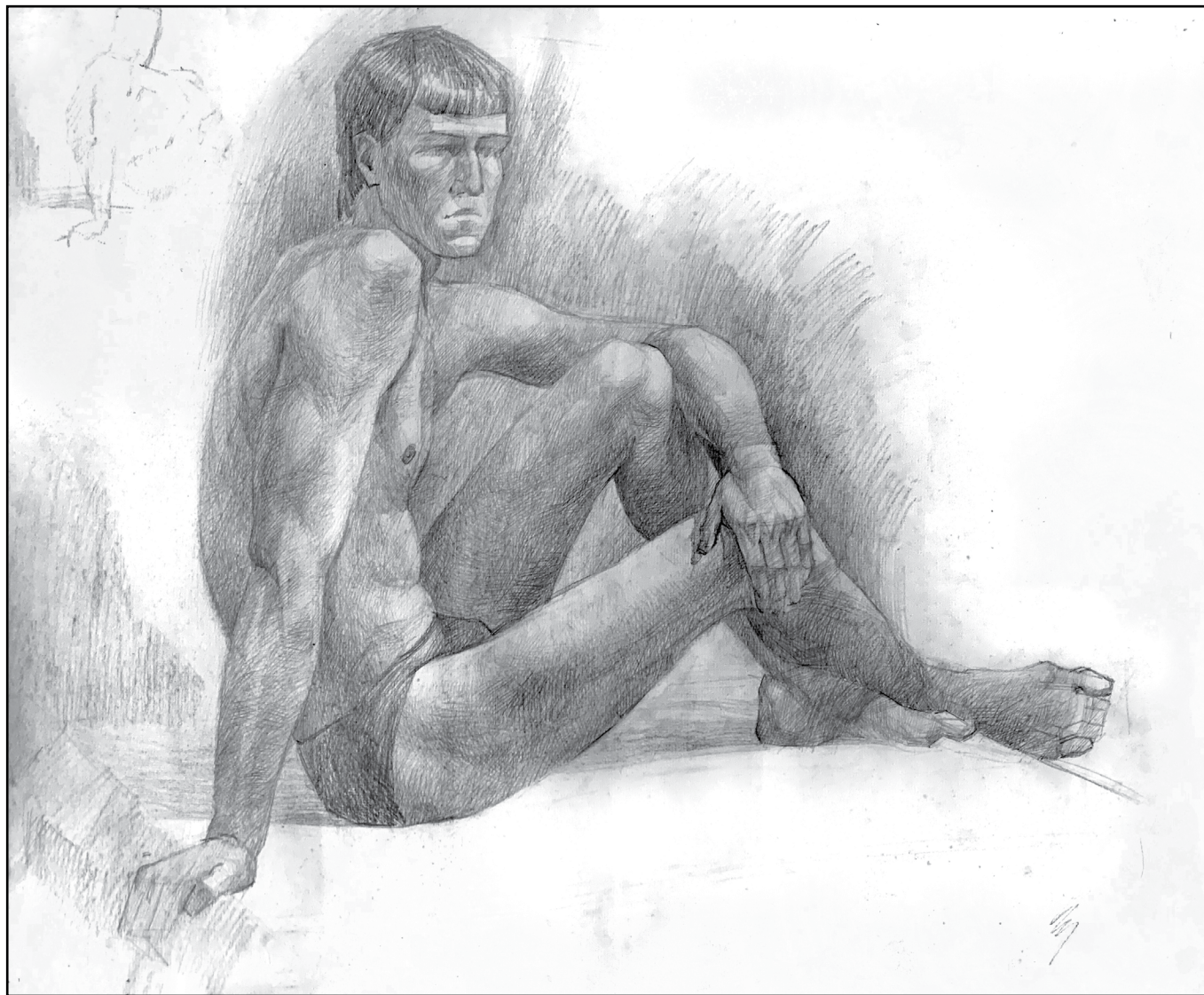

Рис. 5. М. І. Резніченко. Рисунок молодого чоловіка, що сидить. 1989. Папір, граф. олівець, 49 × 63 см

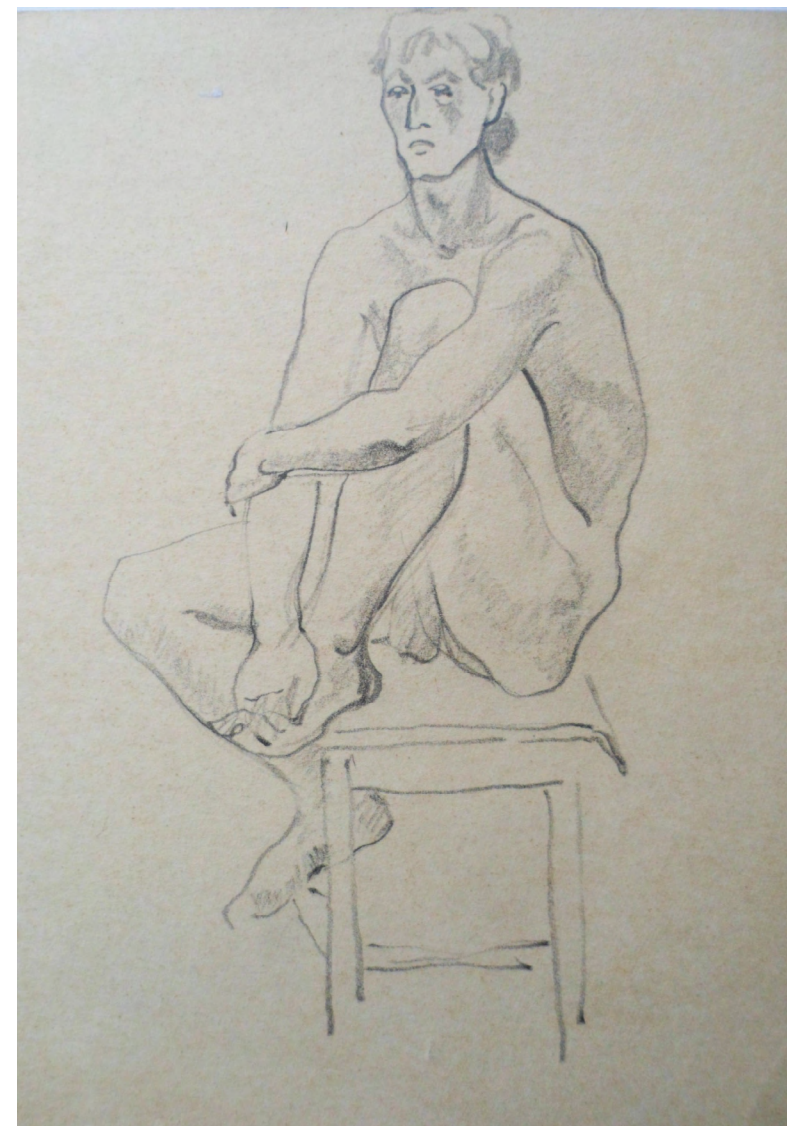
Рис. 6. М. І. Резніченко. Рисунок молодого чоловіка, що лежить. 1989. Папір, граф. олівець, 49 × 63 см

7. Начерк «Циган». 1984. Папір, граф. олівець, 29 × 21 см

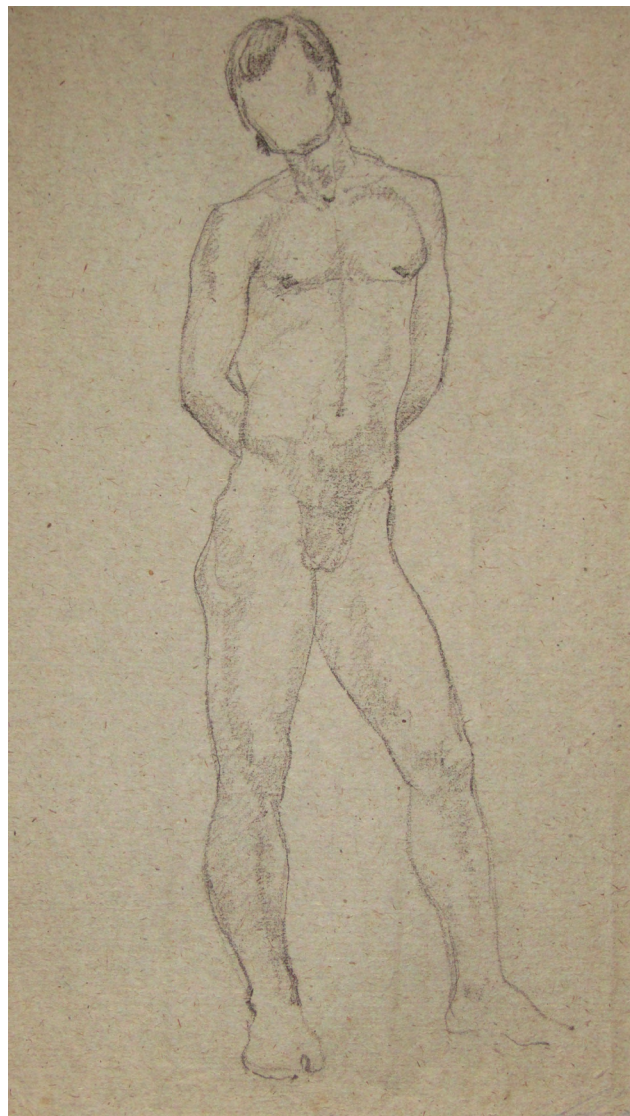
8. Начерк «Студент». 1984. Сепія, 45 × 30 см

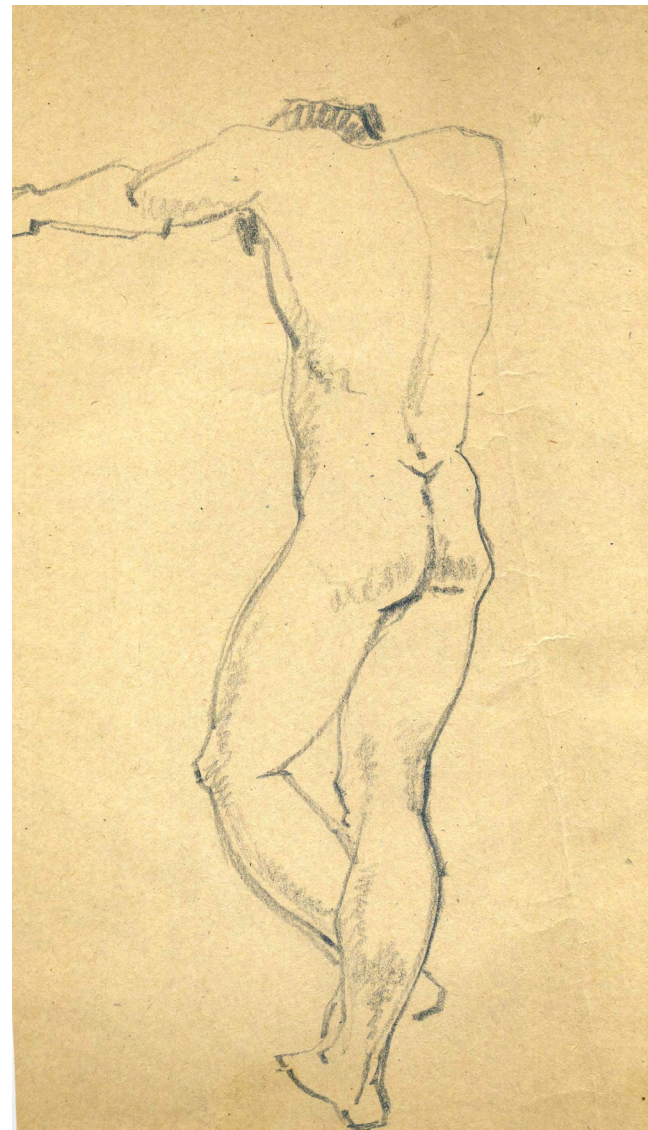
9. «Начерк оголеної фігури молодого чоловіка». 1985. Папір, граф. олівець, 30 × 21 см

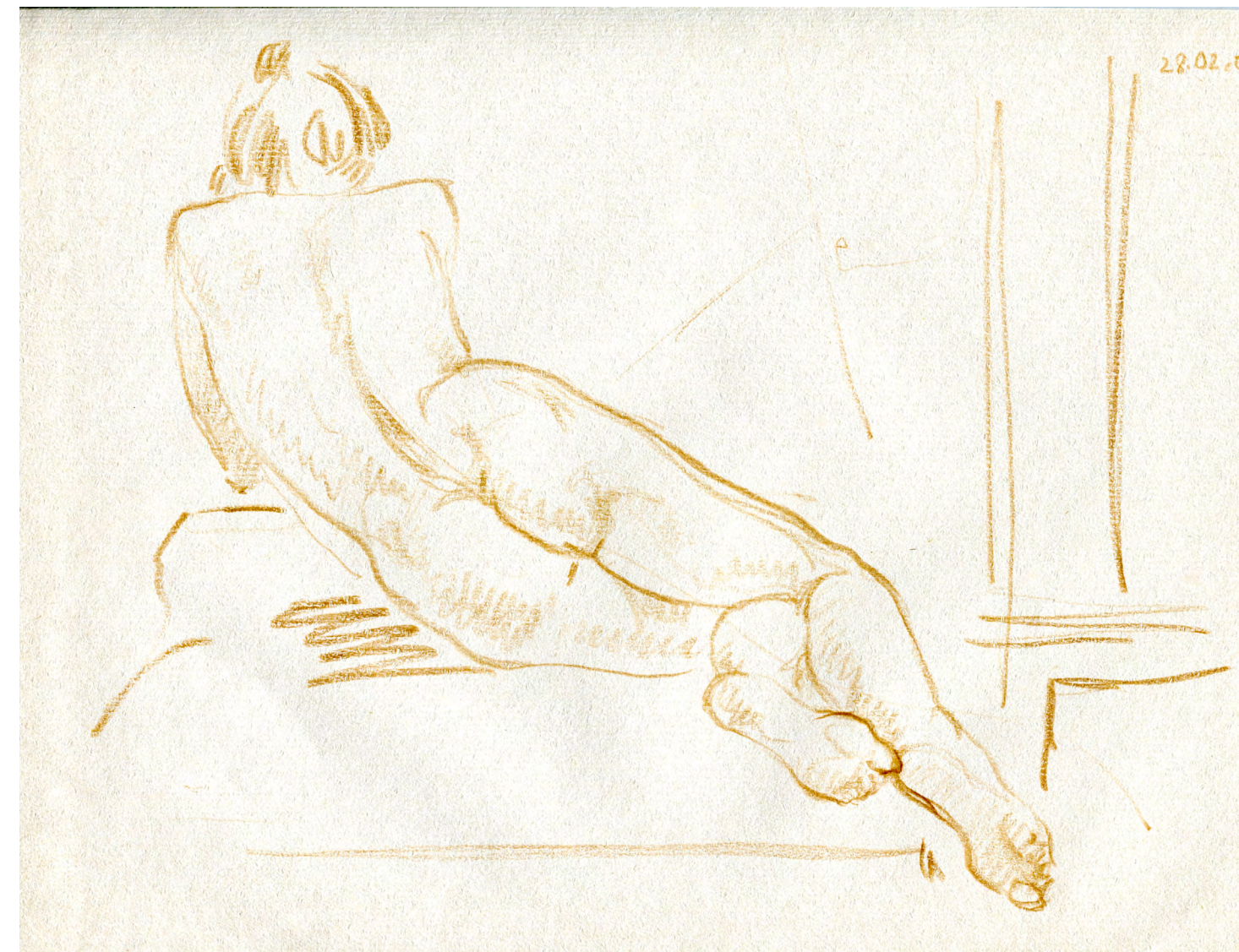
10. «Натурниця Оля». 1999. Папір, граф. олівець, 42 × 29 см

11. «Начерк оголеної фігури». 2002.
Папір, граф. олівець, 30 × 21 см

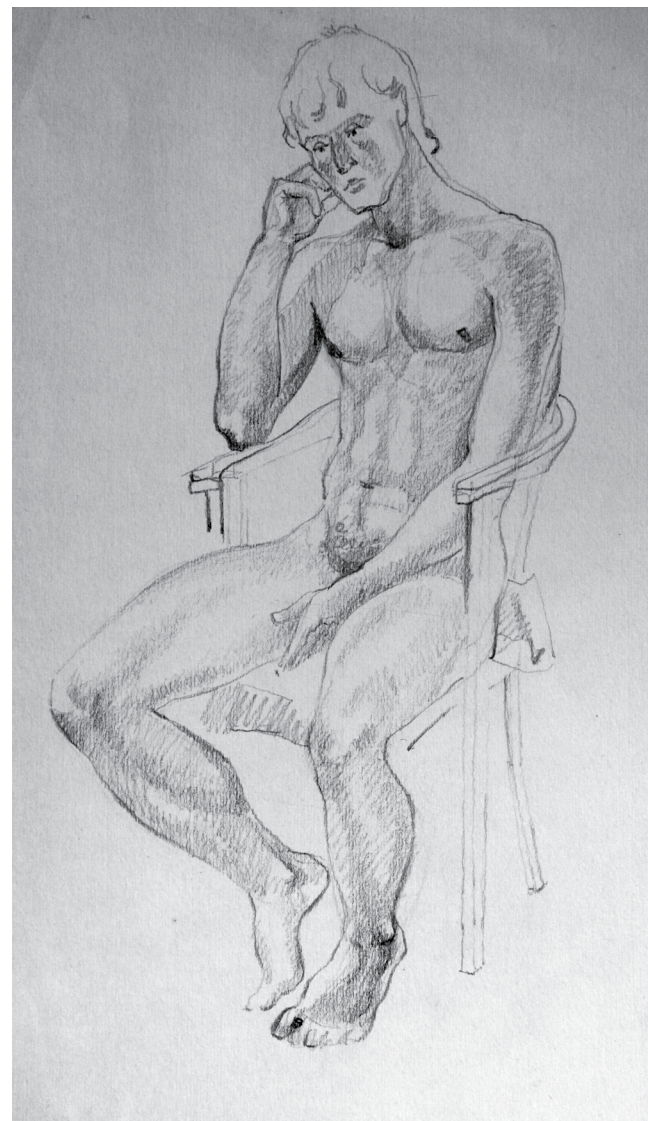
12. «Начерк оголеної фігури». 2002. Папір,
граф. олівець, 30 × 21 см

13. «Рисунок оголеної моделі». 2002. Сепія, 30 × 42 см

14. «Начерк фігури в русі». 1999. Сепія, 30 × 20 см

15. «Начерк оголеної фігури». 1999. Папір, граф. олівець, 30 × 19 см

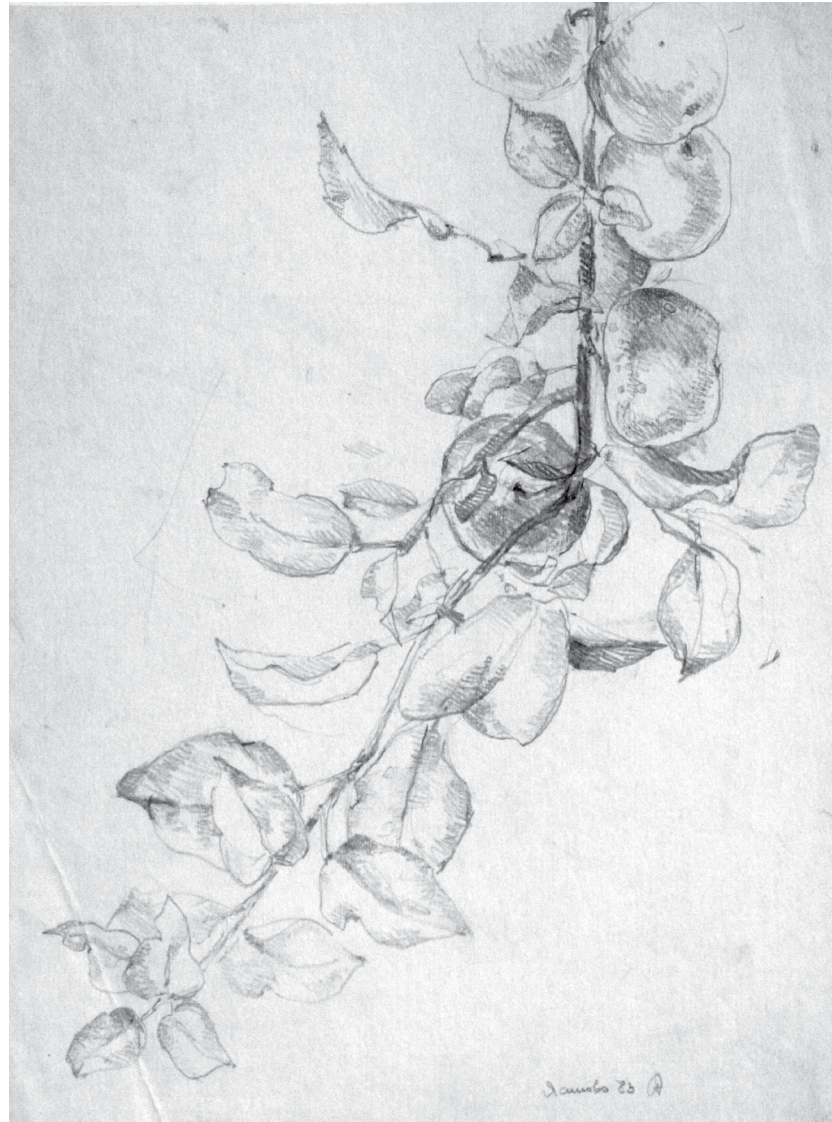
16. «Начерк фігури». 1999. Сепія, 29 × 40 см

Композиція-диптих **«Третє покоління»** є глибоко символічним твором, що відображає ідею безперервності життя та спадкоємності поколінь. Центральною подією, яка надихнула художника, стало народження доньки Яніни — символу нового, третього покоління в родині. Ця подія не лише особиста, а й універсальна, адже продовження роду є однією з основних цінностей людства.

У лівій частині диптиха під розлогою яблунею, що займає значну частину композиції, зображено бабусю, яка сидить поруч із дитячим візком. Бабуся постає як втілення традицій, стійкості та духовної глибини. Її образ не ідеалізований: великі, мозолясті руки говорять про роки важкої праці, а суворий вираз обличчя — про аскетичний спосіб життя, дотримання постів і релігійних традицій. Вона — місток між минулим і майбутнім, хранителька родової пам'яті.

Яблуня, що домінує в композиції, не випадкова. Її гілки, важкі від плодів, створюють відчуття щедрості природи й родючості. Яблуко як символ має багатошарове значення в світовій культурі. У давньогрецькій міфології золоті яблука Гесперид були даром безсмертя, у біблійній традиції — символом Раю та первородного гріха. У творі Резніченка яблуко набуває позитивного, життєствердного змісту: воно пов'язане з архетипом «Древа життя», що символізує вічне оновлення, молодість, любов, шлюб і плодючість.

Таким чином, диптих «Третє покоління» — це не лише сімейний портрет, а й філософська медитація про час, спадкоємність і сенс життя. Яблуня стає метафорою родового дерева, бабуся — його корінням, а немовля — новим паростком. Твір сповнений надії, тепла й віри в майбутнє.

17. «Гілка яблуні». 1983. Папір, граф. олівець, 40 × 29 см

18. «Третє покоління». 1984. Офорт, акватинта, резерваж, 30 × 48 см

19. «Поезія сільської краси». Фрагмент. 1989.

Серія «Люди Бессарабії». 1989-2000

В офортах серії «**Люди Бессарабії**» домінує стихія Землі. Простір розгорнутий за умовною вертикалі листа за принципом: «Чим далі, тим вище». В офорті «**На рідному полі**» показав відпочинок хлібороба. Динамічна композиція заснована на перехрещенні діагоналей: постаті молодого чоловіка, що ніби ширяє в безмірності земної сфери і виділених світлим тоном зображень техніки та натюрморту. Їжа тілесна (натюрморту з їжею) єдина з духовною: у руці трудівника полів зображено розкриту книгу. Книжка символізує поетичний стан героя. Художник виявляє ритми виразного штриха, властивого мові офорту. Активне поєднання просторових планів, відсутність лінії горизонту створює враження безмежного простору.

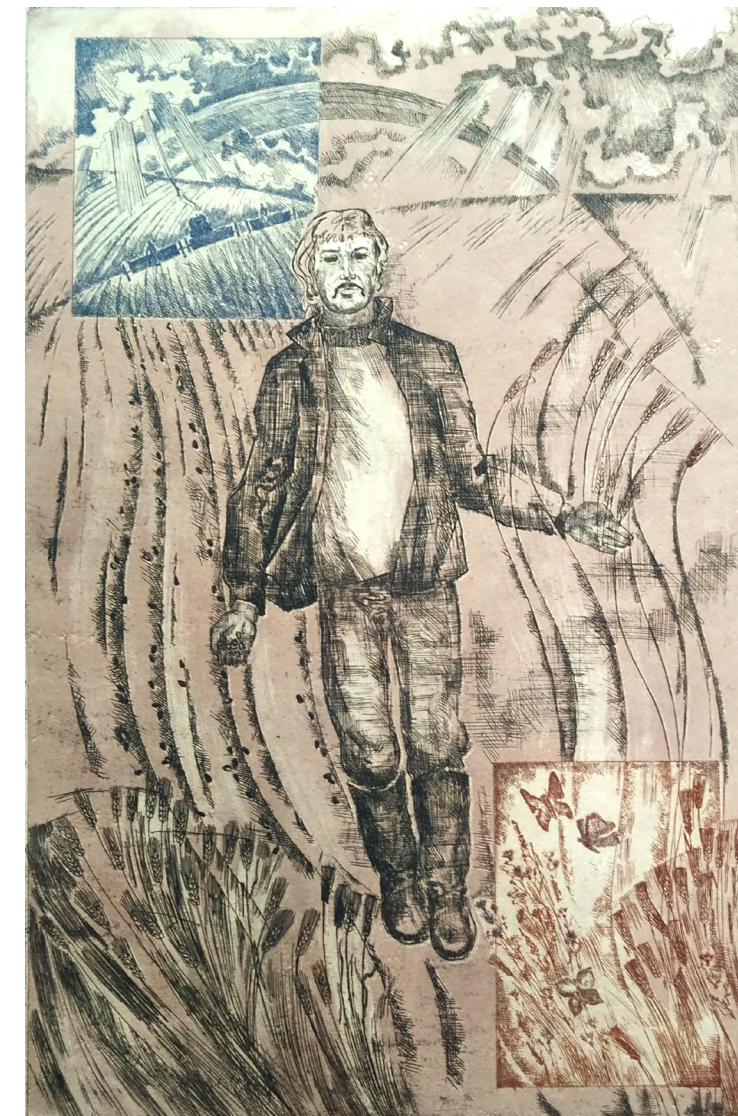
У центрі архітекtonіки офорту «**Поезія сільської краси**», представлена як модель світу, зображений хлібороб, що йде. Верхня частина твору означена аркою, яка одночасно нагадує веселку, вписану у сферичні ритми землі, а також викликає асоціацію з півсферою апсиди храму, у центральній частині якої зображувалися Діва Марія, Христос, Святі. Асоціативні ряди духовної культури дають основу для монументального сприйняття людини, завдяки праці якої зберігається життя. Час та простір офорту має символічне значення. Зліва показано засіяне поле; справа-колосся. У правій руці хлібороба зображені зерна, лівою рукою він з любов'ю стосується дозрілих злаків, що дають хліб життя. Використання акварелі дозволяє акцентувати увагу на важливих фрагментах.

Розглянуті композиції сприймаються як диптих, у якому представлено поетичний образ живої, сакралізованої землі.

У композиції «**Хліб наш насущний**» художник поєднує

20. «Поезія сільської краси». 1989. Офорт, 50 × 34 см

21. «На рідному полі». 1989. Офорт, 50 × 34 см

22. «На рідному полі». Фрагмент. 1989.

натюрморт, інтер'єр і панорамний пейзаж. Напрямок дощок дерев'яного столу і ритми короваїв хліба на рушнику представлені в єдиній динамічній структурі з дорогою, що стрімко віддаляється вдалину, і річкою. Вікно з розвиненою фіранкою є своєрідною рамою для зображення динамічних хмар. Таким композиційним рішенням художник створює графічну метафору вікна, відкритого в небо.

На першому плані зображена дівчина, що йде по дорозі. Її фігура взаємопов'язана з простором, не домінуючи над сільським пейзажем з обробленими полями. Геометричні форми селянських будинків, столу, круглих хлібів підкреслюють органічність пагорбів і річки. У зіставленні великого і далекого плану художник використовує виразні прийоми кінематографа. Творча робота з простором надає масштабності композиціям, створеним на невеликих металевих дошках.

Художник представив особисто пережитий філософський образ хліба життя, повагу до людей, які працюють на землі, єдність людини і батьківщини. Поетичне сприйняття художника створює графічні образи, в яких узагальнено особисте, емоційне і загальнолюдське. Філософське сприйняття дає вихід на архетипи і символи: дорога — життєвий шлях, рушник — як чиста біла дорога, дорога з дому у великий простір світу.

М.І. Резніченко представляє **«Світ як дім»** і **«Дім як світ»**. Композиції сприймаються як створений засобами образотворчого мистецтва поетичний образ людини на рідній землі. В емоційній особистій серії **«Поезія сільської краси»** гармонійно представлені люди різного віку, чоловіки і жінки. Їх об'єднує простір Батьківщини.

23. «Хліб наш насущний». 2000. Офорт, 27 × 48 см

24. «Зимові трави степу Буджака». 2001. Папір, монотипія, 50 × 33 см Із серії «Квіти і трави Бессарабії».

Серія монотипій «Квіти і трави Бессарабії». 2001

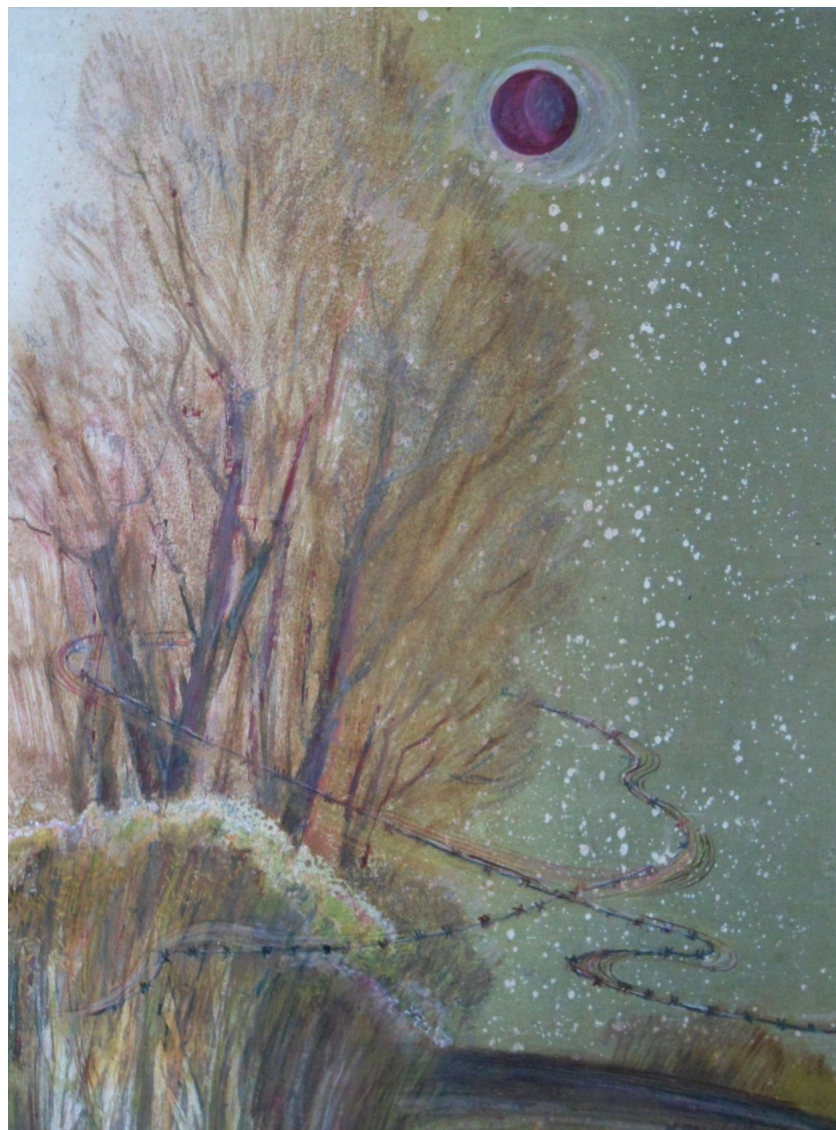
У створенні композицій використані сухі рослини (різні трави, листя), які служили основою в подальшому створенні художнього образу. Передати ефект зоряного неба, осінній стан землі, що готується до зими, допомагає використання солі, як «припороху», нанесеного на ще вологі фарби. Подібну техніку кандидат педагогічних наук М. І. Резніченко рекомендував при проведенні уроків зі школярами, проводив методичні заняття зі студентами та вчителями образотворчого мистецтва.

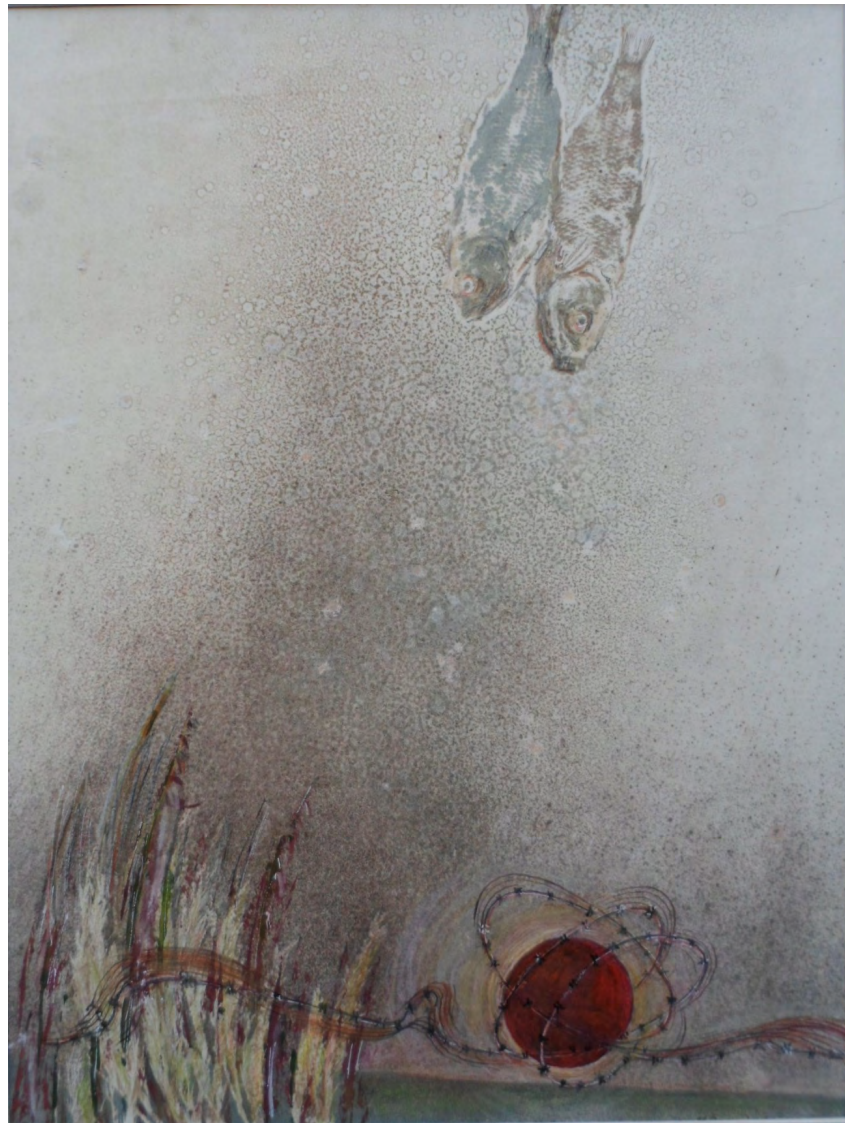
25. «Зимові трави степу Буджака». 2001. Папір, монотипія, 50 × 33 см Із серії «Квіти і трави Бессарабії».

26. «Зимові трави степу Буджака». 2001. Папір, монотипія, 50 × 33 см Із серії «Квіти і трави Бессарабії».

27. «Чорна біль землі нашої». Ліва частина. 2006. Монотипія, 48 × 36 см

28. «Чорна біль землі нашої». Центральна частина. 2006. Монотипія, 48 × 36 см

29. «Чорна біль землі нашої». Права частина. 2006. Монотипія, 48 × 36,

«Чорна біль землі нашої». 2005-2006. Триптих.

У розглянутих вище композиціях показана радість людей від наукових досягнень: використання зрошувальних систем — вода — дало життя степу. У 1986 році сталася екологічна катастрофа на Чорнобильській атомній електростанції. Наукові досягнення вчених виявилися небезпечними для життя людини і природи, несли смерть.

Під час пленеру 2006 року, який проходив у селі на притоці Дністра — річці Турунчук, сталося сонячне затемнення. Сильне враження сколихнуло спогади митця про Чорнобильську трагедію і дало поштовх до створення серії монотипій і триптиха **«Чорна біль землі нашої»**. На степовій землі Буджак люди жили вівчарством і рибальством. М.І. Резніченко згадує, що на озері Сасік у його рідному Буджаку посивів очерет і зникла риба. Серія монотипій і офортів представляє візуальну метафору: риба розчиняється в просторі **«Тарань»**.

Загальним символом у триптиху є закрите (чорне) сонце. Сонце уособлює життєву силу і є джерелом світла, тепла. Культуролог Дж. Трессидер вказує, що воно символізує знання, інтелект і є символічним центром або серцем Космосу.

У триптиху М.І. Резніченко сонячний диск показаний у момент повного затемнення: видно корону і частинки випромінювання. Сонячне затемнення (коли Місяць опиняється між землею і Сонцем) у багатьох культурах є поганим знаком, який вимагає осмислення і прагнення до кращого. Для вираження катаклізму в лівій частині триптиха показані засохлі дерева; в центральній і правій частині використав образ колючого дроту, що оточив чагарник і дерева.

30. «На чумацькому шляху зоряний небозвід». 2008.
Папір, монотипія, 48 × 36 см

31. «Тарань». 2005. Папір, сепія, 29 × 20 см

32. «Тарань». 2006. Папір, монотипія, 45 × 45 см

33. «Урожай». 2007. Ліногравюра, акварель, 30 × 21 см
Із серії «Люд Бессарабії. Народні свята»

«Народні свята. Бессарабські мотиви». 2007

Серія ліногравюр взаємопов'язана з порами року: «Урожай», «Колядки», «Пісня рідного краю», «Чистий четвер». Створення серії дає можливість розгортати візуальну інформацію в часі. Поклоніння землі сусідить з духовним християнським початком. Важливу роль у композиціях відіграють атрибути народного декоративно-прикладного мистецтва: рушники, писанки, виготовлений вручну керамічний посуд. Художник прагнув передати стан, пережитий ним особисто як учасника.

На гравюрі «Урожай» із серії «Бессарабські мотиви» художник зобразив «Свято Трифона». Трифонів день у слов'ян припадає на 1 (14) лютого. День пам'яті християнського святого у людей, які працюють на землі, пов'язаний з осіннім збором винограду та дегустацією молодого вина. Важка праця селян увінчана ритуальним святом. Врівноважена трифігурна центрична композиція має монументальний вигляд, що відповідає настрою перемоги життя над смертю. У верхній і нижній частині композиції показаний натюрморт: кукурудзяні качани, грона винограду, кошик з яблуками, що представляють своєрідне обрамлення для центрального ритуального столу у вигляді бочки з вином.

Празники мають ритуальний символічний зв'язок з астрономічними циклами пір року. На гравюрі «Колядки» зображені співаючі парубки, один з яких тримає жердину, на вершині якої показана сяюча Віфлеємська зірка, яка вказує на народження Спасителя. На першому плані всіх гравюр серії зображені святкові столи з натюрмортами.

Метод

До кожного друкованого аркуша зроблено численні ескізи. На малюнках показані підготовчі етапи до різцевої гравюри по лінолеуму. Спочатку створюється композиційний ескіз олівцем, в якому показані основні лінійні та площинні відносини. Білою гуашшю пензлем на чорному папері готують ескіз для перенесення на дошку.

Після цього на кальці наноситься лінійний абрис. Лінійний малюнок під копіювальний папір переноситься на відшліфований лінолеум за форматом. Отримане зворотне зображення композиції кладеться до поставленого під кутом дзеркала. За отриманим відображенням гравірують роботу для «високого друку». Робота з тональними відносинами виховує почуття міри, гармонії. Важливе значення має різний напрямок графічного штриха.

34. «Колядки». 2007. Ліногравюра, акварель, 30 × 21 см
Із серії «Люд Бессарабії. Народні свята»

35. «Пісня рідного краю». 2007. Ліногравюра, акварель, 20 × 21 см Із серії «Люди Бессарабії. Народні свята»

Героїня композиції **«Пісня рідного краю»** уособлює образ Матері Землі. Жіноча фігура, яка зображена в центрі стійкої пірамідальної композиції, сприймається як життєстверджуючий образ родючості. У європейській культурі — це Деметра, в культурі слов'ян — Мокош. Велика кількість яблук, що падають з неба, викликають асоціації з Помоною — богинею плодів і фруктових дерев у міфології Стародавнього Риму. У глечик, зображений на голові жінки-богині з неба ллються потоки води і світла. Цей мотив можна сприймати як здійснення зв'язку Землі і Неба. По боках від красуні зображені юнаки з соплками. Улюблені в українському народі музичні інструменти свідчать про гармонію людини і природи. Прикладом образу гармонії музики и живопису є політих видатного одеського графіка М.І. Жука «Біле і чорне» (1914).

Застосування акварелі надає додаткових можливостей виразності чорно-білим графічним аркушам. М.І. Резніченко використовує світлі відтінки трьох основних кольорів спектру: червоний, жовтий і синій. Небо показано в холодних тонах, а люди, ритуальний стіл — в теплих. Оскільки акварельна техніка передбачає ручний розпис, кожен аркуш тиражної графіки (естампу) набуває унікального характеру.

Кутові частини композиції заповнені символічними зображеннями:

- у верхній частині аркуша зображені журавлі. У міфології слов'ян ці птахи пов'язані з народженням дітей;
- розшитий традиційним орнаментом білий рушник свідчить про зв'язок поколінь;
- наповнені насінням соняшники, як і головки дозрілого маку, також свідчать про відродження;

36. «Чистий четвер». 2007. Ліногравюра, акварель, 30 × 21 см Із серії «Люди Бессарабії. Народні свята»

— сферичні форми яблук ритмічно пов'язані з формою грудей жінки-богині;

— мед на столі нагадує про святкування Медового Спасу;

— вінки на головах персонажів означають вічне відродження природи і пов'язаної з нею людини.

Таким чином, в графічному циклі М.І. Резніченка християнські та язичницькі свята, що стверджують перемогу життя над смертю, гармонійно пов'язані між собою.

У композиції **«Чистий четвер»** показано купання немовляти, що викликає асоціації з обрядом хрещення. Вода символізує очищення і нове народження. Дитина зображена в центрі інтер'єру прикрашеного іконами, тобто в духовній присутності святих. Білі тканини рушників організовані в динамічному ритмі по периметру композиції. Важливу роль у створенні емоційного фону оповіді відіграє динаміка різноспрямованого штриха, а також делікатне підсвічування. Вираженню життєвого руху відповідає також розташування фігур з деяким нахилом по діагоналі.

Можна бачити, що в основі ідейного задуму композиції поставлений приклад гармонії євангельського Святого сімейства. Зв'язок із сакральною темою споріднений з зображенням «Дитинства Марії» у мозаїках купола нартексу храму Христа Спасителя монастиря Хора в Константинополі (нині Стамбул) «Богородиця, яку пестять її батьки» (1320, Візантія, Палеологівське відродження); картиною Лука Синьореллі «Святе сімейство партії гвельфів» (1490-ті, Галерея Уффіці, Флоренція); з жанровими і храмовими картинами Б.Е. Мурільо, наприклад «Свята родина» (1665); з характером трактування теми «Селянська сім'я» (1862) Т. Г. Шевченка.

37. «Храм Казанської Божої Матері». 2006. Кольорова ліногравюра, 40 × 30 см Із серії «Храми Одеси».

Тему «Храми Одеси» надихнули архітектори-митці, які створювали виважені композиції сакральних споруд, ретельно розраховували пропорції куполів, напрямки світла, елементи декору. У їхніх творіннях, попри суворість і дотримання правил, кожна деталь має власну форму та пластику. М.І. Резніченко порівнює храми з іконами Божої Матері з Немовлям — їх дуже багато, але кожна індивідуальна: ми бачимо не просто портрет, а глибокий, одухотворений образ. Серія складається з чотирьох кольорових ліногравюр, присвячених православним храмам Одеси.

Кожна робота демонструє унікальність храмової споруди, її архітектурні особливості, атмосферу спокою, урочистості й молитви, що панує навколо. Тут людина приходить до Бога, поєднується з Ним, спілкується в тиші й красі. Сама архітектура храму вимагає точного малюнка: обов'язково має бути хрест, дотримані всі пропорції, елементи декору. До цієї серії художник створив багато ескізів та замальовок з натури, вивчаючи ракурси, світло, деталі.

У композиціях переважає стримана кольорова гама — відтінки сепії, чорне, біле, — що підсилює відчуття тиші, молитви й плину часу. На тлі величних куполів і аркових вікон зображено дерева та небо, які створюють гармонійний зв'язок між архітектурою і природою. Художника зацікавило «зробити на основі замальовок декоративну роботу в двох-трьох кольорах дощок». Для кожної композиції використано по дві дошки на два кольори, що дало змогу досягти виразності й декоративності.

Композиції побудовані з акцентом на центральну

38. «Храм св. Адріана і Наталії на французькому бульварі в Одесі». 1993. Кольорова ліногравюра, 40 × 30 см Із серії «Храми Одеси».

39. «Свято-Пантелеймонівський чоловічий монастир в Одесі». 1993. Кольорова ліногравюра, 40 × 39. Із серії «Храми Одеси».

40. «Чи не Бог усе в собі тримає». 2018. Ліногравюра, 34 × 26 см

будівлю: купол займає ключове місце, фасади вирізняються чіткими лініями, арковими вікнами, декоративними елементами церковного зодчества. На передньому плані — вимощені каменем доріжки, що ведуть до входу. Високі дерева м'яко обрамляють споруди, створюючи природну раму. Хмари на небі та ритмічне штрихування у верхній частині надають динаміки, водночас підкреслюючи спокій і гармонію сцени. Об'єм і світлотінь передано контрастом чорного, білого й сепії — споруди набувають монументальності, кам'яні чи дерев'яні фактури стають майже відчутними на дотик.

«Все в храмах: проміні світла, іконостас, різьба, спів на кліросі, великий Хрест — це велич і згусток краси, що існує сторіччями, скільки триває християнство. Навіть якби не було розпису чи мозаїки, все одно були б ікони, спів, молитва, слово — у храмі завжди є найважливіше, духовне, створене людиною в гармонії. Це надихає й захоплює», — розповідає М.І. Резніченко. Храми постають символом духовності, вічності та культурної спадщини. Серія має естетичну й символічну цінність: передає внутрішню духовність людини, шану до традицій, відчуття історичної тяглості. Через різьблену лінію, ритм штрихів і майстерне використання світла автор відтворює живу енергію сакральних місць, де віра, мистецтво й краса зливаються в єдине ціле.

41. «Храм Різдва Пресвятої Богоматері на Слободці». 2020. Ліногравюра, 26 × 35 см
Із серії «Храми Одеси»

42. «Церква Св. Іллі». 2002. Ліногравюра, 29 × 27 см

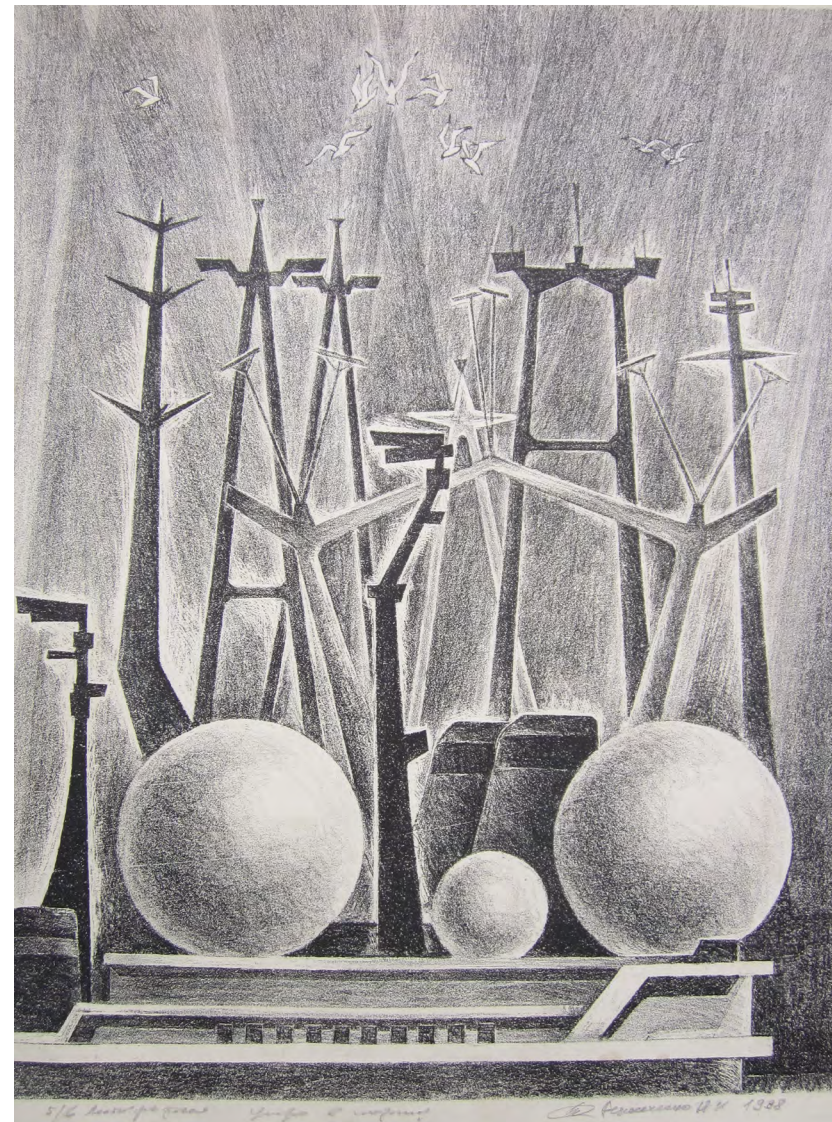
44. «Троїцький храм в Одесі». 1993. Ліногравюра, 40 × 30 см

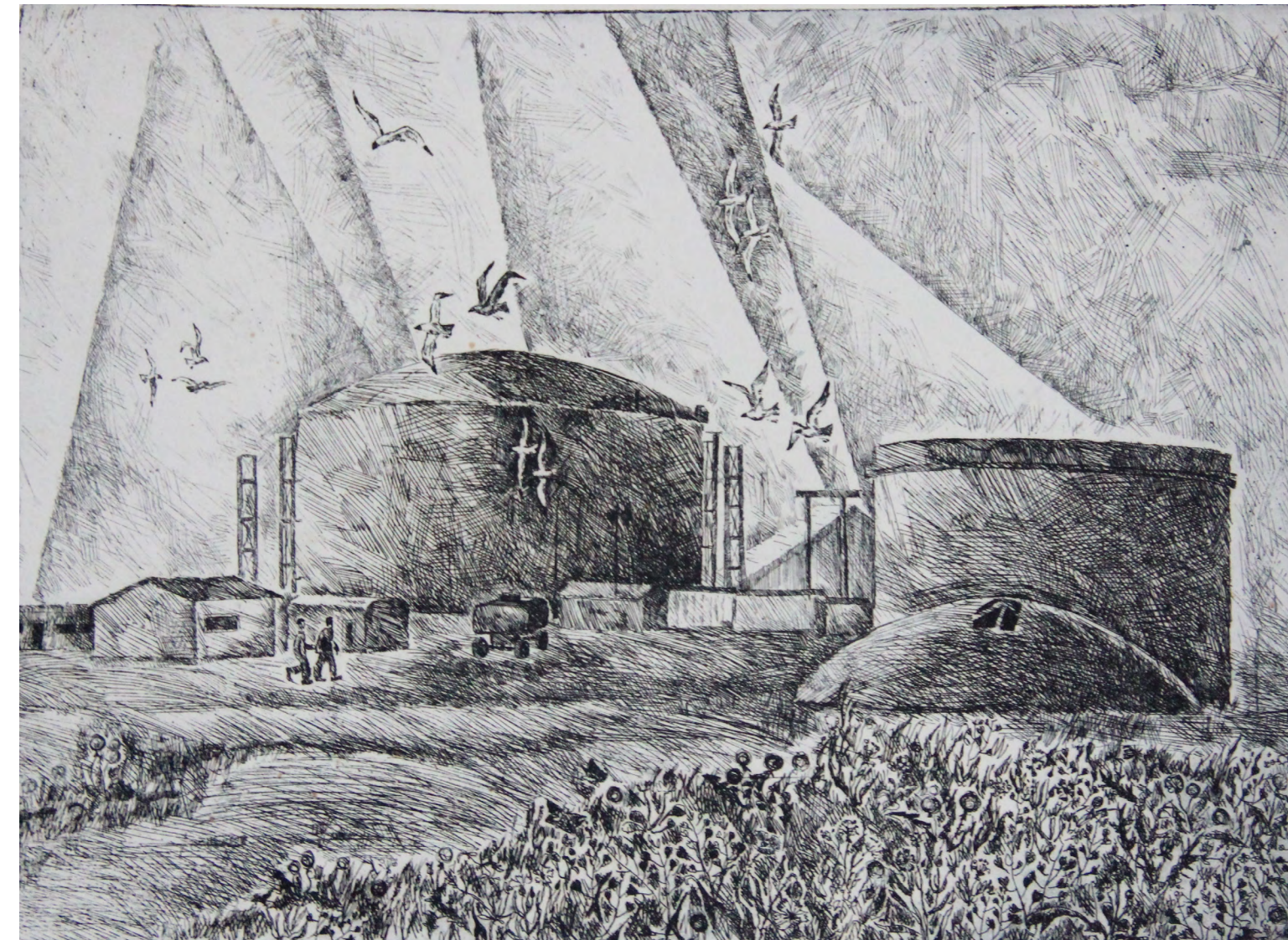
43. «Зима у Віжницьі». 2002. Ліногравюра, 27 × 27 см

45. «Ранок в порту». 1987. Літографія, 45 × 35 см

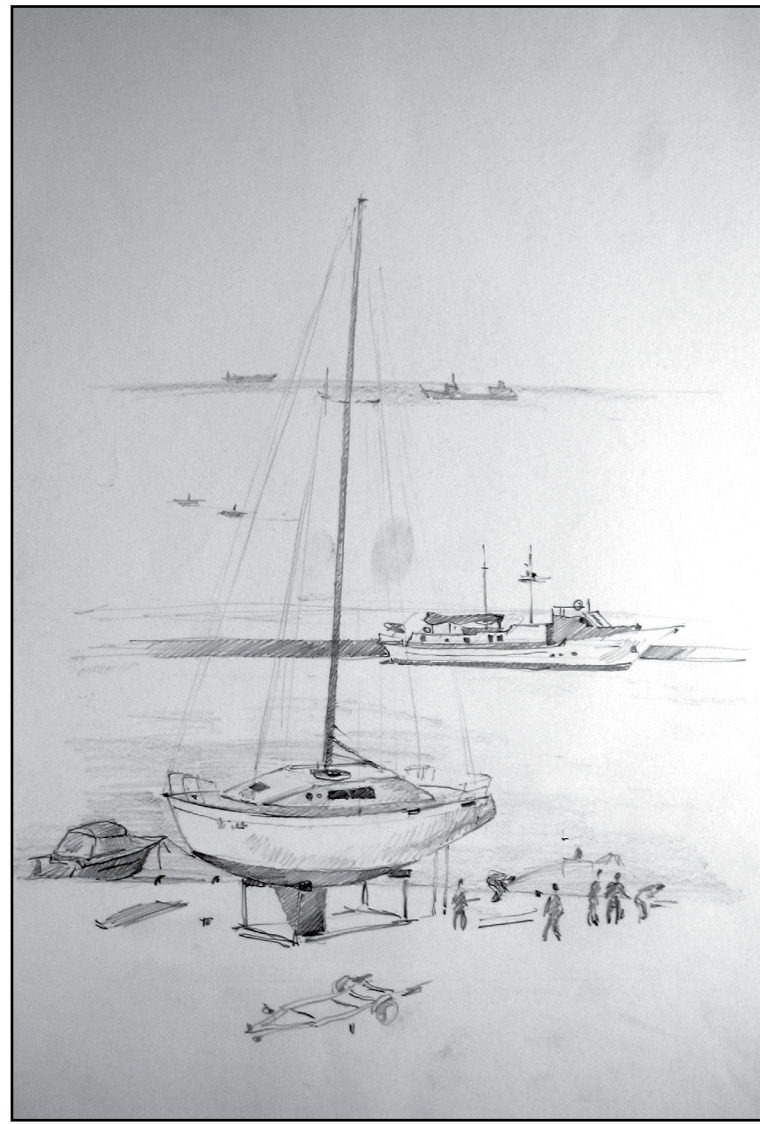
46. «В порту Чорноморська». 1987. Літографія, 45 × 35 см

47. «Порт Південний будується». 1980. Офорт, 20 × 28 см

48. «Криниця на околиці села Буша». 1994. Папір, граф. олівець, 56 × 42 см

49. «В яхт-клубі Одеси». 2012. Папір, граф. олівець, 42 × 29 см

50. «На озері Сасик». 2012. Монотипія, 36 × 52 см

51. «Регата». 1997. Резерваж, 23 × 19 см

52. «На кордоні». 1980. Офорт, акватинта, 31 × 30 см

Резніченко. «Одеський ноктюрн». 1987.

Композиція **«Одеський ноктюрн»** гармонійно поєднує жанри пейзажу і натюрморту. Морська мушля нагадує про море. У її формі відбитий ритм морських хвиль. Зображена на підвіконні, вона передбачає зіставлення першого і дальнього планів.

Фіранка, подібно до театральної завіси, відкриває простір пізнаваного міського пейзажу Одеси з Оперним театром на дальньому плані. Вишукана форма мушлі контрастує з прямими лініями дахів. Акцентуючи увагу на молюску, художник виділяє його рожевим кольором. Геометрія архітектурного простору контрастно підкреслена органікою крон дерев.

Простір показаний зверху — вниз, він ніби побачений з висоти багатоповерхового будинку. М.І. Резніченко відмовляється від лінії горизонту, зображуючи простір по вертикалі, дотримуючись умовних принципів мистецтва Далекого Сходу і модернізму. Творчість імпресіоністів є однією з важливих традицій Одеської художньої школи. Можна помітити зв'язок з характером побудови міського пейзажу в зображенні Парижа К. Писсаро і К. Моне.

Оскільки в зображенні «виду з вікна» відсутній середній план, раковина сприймається як значний атрибут моря. Пейзаж створений у техніці літографії. Літографічний камінь — це дуже щільний пісковик. Перед створенням твору його шліфують. М.І. Резніченко добре використовує можливості вільного рисунку жирним олівцем на відшліфованому літографському каміні.

53. «Одеський ноктюрн». 1987. Літографія, 34 × 35 см

54. «Місячна соната». 1986. Монотипія, 34 × 35 см

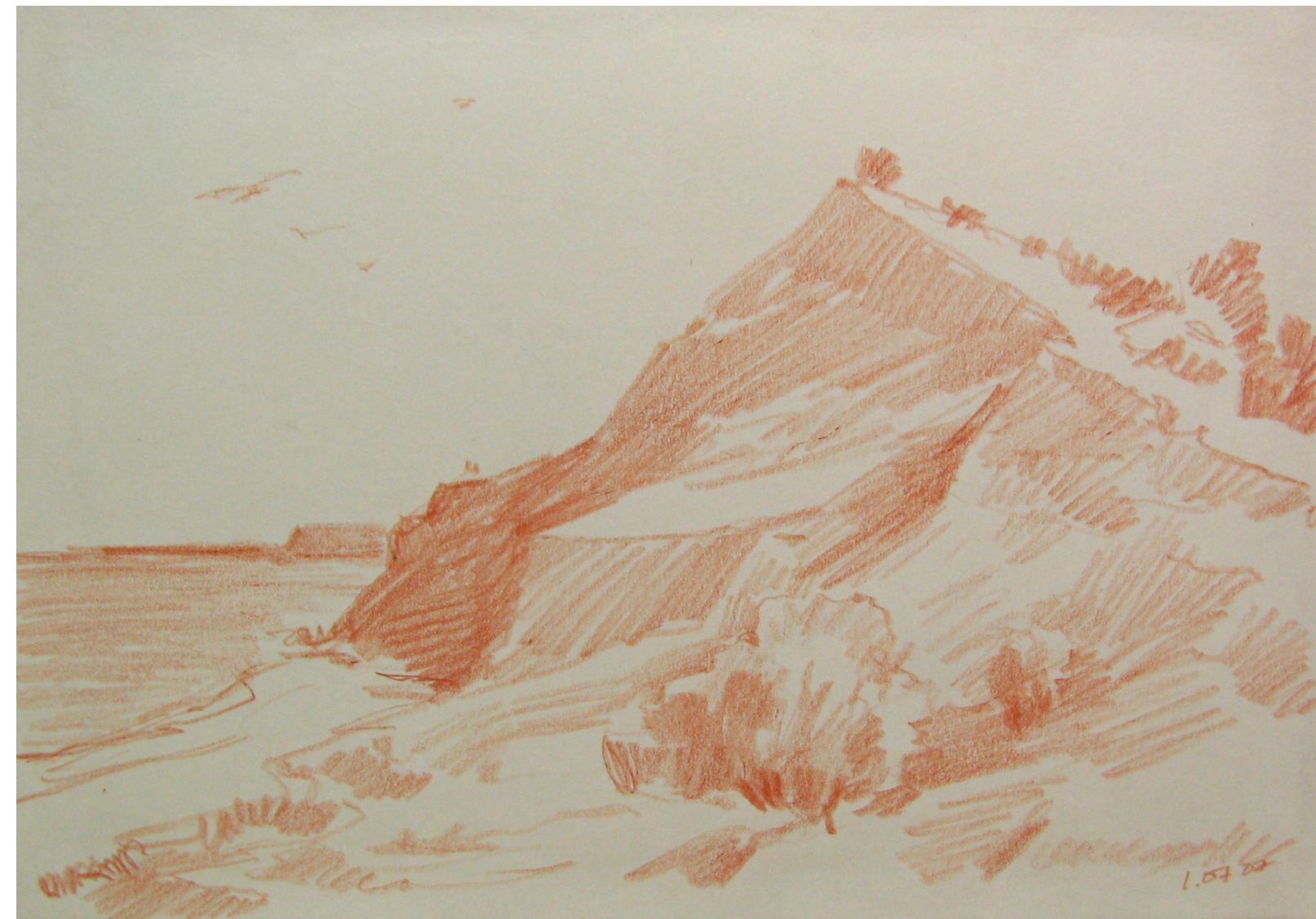
55. «Старі верби на р. Південний Буг». 2001. Папір, граф. олівець, 48 × 42 см

56. «На Південному Бугі». 2001. Папір, мішана графічна техніка. 48 × 42 см

57. «На озері». 1998. Папір, фломастер, 28 × 40 см

58. «На узбережжі в Криму». 2005. Папір, сепія, 20 × 28 см

59. «В долині Шаян». 2013. Папір, соус, пастель, 35 × 50 см

60. «Сільський млин в Тростянцях на р. Південний Буг». 1998. Папір, графітний олівець, туш, перо, 40 × 48 см

61. «На землі Трипілля, с. Буша». 2005.
Тонові ліногравюра, 34 × 26 см

Серія «Православні свята Бессарабії». 2007

Мета М.І. Резніченка — представити в графічних образах не мертву натуру (натюрморт — от французького — *nature morte*, мёртвая природа), а одухотворений світ природи та створених людиною речей. Для визначення змісту серії «Православні свята Бессарабії» більше підходить німецький термін «*stilleben*» та англійський «*still-life*».

У композиції **«Вербна неділя»** ластівки (зображені зліва вгорі) являють собою вхід у простір небес. Темний хрест нагадує про жертву, принесену Спасителем для того, щоб людина могла набутися втраченого безсмертя. Вербна символізує весняне відродження природи і пов'язаних з нею людей. Мерехтливий вогонь свічок нібито побачений примруженими очима. Три свічки символізують Триєдність, виражену в догматі віри Православ'я. Прозорий скляний глек створює відчуття легкості всієї композиції, розгорнутої по вертикалі. Використовуючи різноманітний штрих, художник прагнув того, щоб вся площа аркуша була тремтяча. М.І. Резніченко ставить завдання: через чорно-білу поверхню аркуша, за допомогою різноманітності штрихів, передати фактуру та колір предметного світу, наповненого символами; створити засобами графіки аналог кольорової багатогранності світу.

У композиції **«Пасха»** сформовано образ світлого Воскресіння. Досконало за формою кругле полум'я свічок показує, що Пасха — найсвітліше свято. Свічка є символом духовного горіння. Паски, свічки, розписані яйця-крашанки представлені по три предмети, символізуючи православний догмат Триєдності.

62. «Вербне свято». 2007. Ескіз до ліногравюри, папір, туш, пензель, 30 × 21 см

63. «Вербна неділя». 2007. Ліногравюра, 23 × 18 см

У композиції **«Медовий Спас»**, як і в інших аркушах серії, домоткані рушники являють собою динамічний фон, заснований на перехресті діагоналей. Гроно калини — пізнаваний символ козацтва. «Калина — символ позачасового єднання народу: живих з тими, що відійшли в потойбіччя і тими, які ще чекають на своє народження. Калина уособлює й саму Україну», — сказано в Словнику символів культури України.

Художник показує предмети, створені не машиною, а руками людини: керамічний куманець, різьблені ложки, жбан. Як і на інших графічних аркушах, простір всесвіту поєднано з інтер'єром домівки. Вгорі зображено сяючий серп місяця. Художнику близька ідея Вернадського про духовну ноосферу.

64. «Пасха». 2007. Ліногравюра, 23 × 18 см

65. «Медовий Спас», ліногравюра, 23 × 18 см

66. «Маковей». 2007. Ліногравюра, 23 × 18 см

67. «Свято Урожаю». 2007. Ліногравюра, 23 × 18 см

Серія «Види образотворчого мистецтва». 2018

Тема серії «Творчі майстерні. Види образотворчого мистецтва» — повсякденність художнього процесу, натхнення, що народжується серед простих речей майстерні. Умовні декоративні натюрморти створені у техніці кольорової ліногравюри з використанням трьох дощок.

На ліногравюрі «Живопис» зображено творчу майстерню художника. У центрі композиції показано мольберт із афішею, виконаний у відтінках жовтого та сірого. (В оригіналі, з якого малював художник, це була афіша про виставку відомого живописця К.М. Ломикіна). Стійкий квадрат афіші розіграний живим різноспрямованим ритмом підготовлених до роботи підрамників. Центральну композиційну вертикаль підтримують драпірування та глечик. Світлий рушник, що звисає, та темна тканина сприяють створенню ритму та тонового розмаїття. Фон, побудований у тонах сірого, що підкреслює предмети на передньому плані. Використання штрихування та контрастів створює відчуття глибини й матеріальності.

М.І. Резніченко поєднав натюрморт із фоном у вигляді відкритого пейзажного простору, декоративний характер якого викликає асоціації з тінями дерев. Пейзаж не є випадковим елементом — він створений задля підсилення глибини простору та гармонійного поєднання предметного плану з навколишнім середовищем.

В цій ліногравюрі, як і на багатьох композиціях М.І. Резніченко, є яблука. Кругові форми двох маленьких плодів разом із овалом глечика, зіставлені з квадратами плаката та рам, створюють умовний трикутник, необхідний у композиції для прояву первинних геометричних фігур.

Через атрибути художник органічно доповнює натюрморт, створюючи єдиний художній простір. В цій роботі, як і других частинах триптиху, використані три дошки: малююча чорна, бежева та сіра.

Композиція «Графіка» зображує офортну майстерню. На робочому столі художника-графіка розташовані інструменти для творчості: пензлі, пляшечки з фарбами, аркуші паперу, палітра, лупа, а також предмети натюрморту — ваза, гіпсова статуетка торсу, драпірування.

Основна кольорова гама побудована на поєднанні трьох тонів — чорного, сірого та охристого. Чорний колір є контурним і графічно підкреслює форму, сірий створює тінь і глибину, а охристий додає тепла і об'єму композиції. Художник вдало передав атмосферу творчої майстерні — простір наповнений предметами праці, світлом і натхненням. Завдяки виразній лінії, контрастам та ритму штрихів робота має динаміку й живість, попри статичність зображених речей.

При роботі над триптихом художник використовував три дошки: перша — чорна (малююча), друга — сіра, а третя — охриста. В цій композиції є акцент — самий світлий тон це торс (красота) та самий темний це глечик і цей контраст знаходиться в центрі композиції а інші їх доповнюють. Щодо простору, то в ліногравюрі в загалі відображається декоративний та площинний простір, хоча елементи форм показують віддаленість та форму простору.

В цьому випадку, як приклад лупа та колесо офортного верстату, але все одно воно більш декоративне, як і торс Венери. Відносно маленьких предметів, зображених на картині,

69. «Графіка». 1998. Кольорова ліногравюра,
40 × 26 см

М.І. Резніченко згадує робочий стіл свого вчителя В.Г. Єфіменка: фарби, квіточки, чашка — творчій безлад. Цей образ зібраний, предмети — це спостереження за життям.

М.І. Резніченко хотів більшої дрібності, було бажання ще різати, що б було ще предметніше, але вчитель вчив: «зупинитися, прижмуритися та подивитесь скрізь вії — тоді ви побачите саме основне». Композиційно це дуже важливо. Біле підтримується чорним, чорне білим, є ритми та інше, а тут хаос. Рами потрібні для геометрії, для контрасту, для організації цілісності композиції. Створено простір майстерні художника-графіка. Умовний простір композиції емоційно переконливий завдяки зв'язку з конкретним місцем творчості: майстернею В. Г. Єфіменка на художньо-графічному факультеті.

70. «Живопис». 1998. Кольорова ліногравюра,
40 × 26 см

71. «Скульптура». 1998. Кольорова ліногравюра,
40 × 26 см

ВИСНОВКИ

Творчість Миколи Івановича Резніченка є яскравим прикладом синтезу художньої практики та педагогічної методології в сучасній українській станковій графіці. Цей підхід ґрунтується на ретельній напрацюванні матеріалу через численні лінійні та тонові ескізи, що забезпечує довершеність графічних аркушів. Формування майстерності Резніченка відбулося під впливом щоденних вечірніх штудій оголеної натури з моделями-спортсменами (1970-ті рр.), що надало свободи в передачі моменту, пластики та енергії руху.

Це видно в офорті «Спекотне літо Буджака» (1984), де юнацькі фігури в зрошувальному степу Бессарабії, контрастуючи з геометрією техніки утворюють гармонію людини з космосом. Ескізний етап підкреслює умовну вертикальну перспективу («чим далі — тим вище»), легкість простору без горизонту та символіку ластівок як родинної відданості. Техніка резерв'яжу, акватинти та штрихування створює ритм потоків води й світла, де біг хлопців набуває метафори польоту.

Серія «Поезія сільської краси» (1980–2000-ті рр.) сакралізує працю хлібороба та родючість землі через архетипи. Диптих «Третє покоління» (1984, офорт, акватинта, резерв'яж) символізує продовження роду під яблунею — Древом життя (за К. Г. Юнгом та Дж. Трессидером), де бабуся Анюта втілює працьовитість і аскетизм. Офорти «На рідному полі» та «Поезія сільської краси» (1989) розгортають безмежний простір за принципом «чим далі — тим вище», поєднуючи тілесне

(натюрморт з їжею) з духовним (книга як поезія). Композиція «Хліб наш насущний» (2000) інтегрує натюрморт, інтер'єр і пейзаж у метафору вікна в небо, де хліб — євхаристія, дорога — життєвий шлях, рушник — чиста дорога світу. Тут Резніченко узагальнює особисте й загальнолюдське, представляючи «світ як дім» і «дім як світ».

Екологічна тема розкрита в триптиху «Чорна біль землі нашої» (2005–2006, монотипія), натхненному Чорнобильською катастрофою та сонячним затемненням 2006 р. Чорне сонце (за Трессидером — центр космосу) з короною, засохлі дерева, колючий дріт і розчинена риба («Тарань», 2005) — метафори смерті від техногенних досягнень, контрастуючи з радістю зрошення в ранніх творах. Серія монотипій «Квіти і трави Бессарабії» (2001) використовує сухі рослини та сіль для ефекту зоряного неба, рекомендована автором для шкільних уроків. Народні свята в серії «Бесарабські мотиви» (2007, ліногравюра з аквареллю) пов'язані з порами року та ритуалами: «Урожай» — монументальна центрична композиція з натюрмортом плодів; «Колядки» — Віфлеємська зірка; «Пісня рідного краю» — Мати-Земля (Деметра/Мокош) з потоками світла, журавлями, соняшниками; «Чистий четвер» — хрещення немовляти в інтер'єрі з іконами, асоційоване з візантійськими мозаїками та творами Шевченка. Ескізний метод (олівець, гуаш, калька, дзеркало) виховує міру й гармонію, з акцентом на штрих і тон.

Серія храмів Одеси (1993–2006, ліногравюра) трактує сакральну архітектуру як індивідуальний образ (порівняно з іконами Богоматері), з стриманим кольором, ескізами та двома дошками. Пейзажі поєднують натюрморт і вид з вікна за східними принципами. Триптих «Види образотворчого

мистецтва» фіксує майстерню як джерело натхнення, з цитатами вчителя: «зупинитися — прижмуритися — побачити головне».

Отже, графіка М.І. Резніченка — системний поетичний гімн Бессарабії як мікрокосму, де через контраст органічного й геометричного, ритм штриха та архетипи (яблуко, хліб, вода, сонце) утверджується гармонія людини, природи й духу. Педагогічна цінність полягає в адаптації методів для освіти, сприяючи збереженню національних традицій проти постмодерного хаосу. Творчість має високий потенціал для мистецтвознавчих досліджень та впровадження в навчальні програми художньо-педагогічних спеціальностей.

72. «Яблука». 2014. Папір, акварель, 40 × 30 см

Розділ II. ЖИВОПИС

73. «Сільський мотив з мальвами». 2017. Полотно, олія, 49 × 28 см

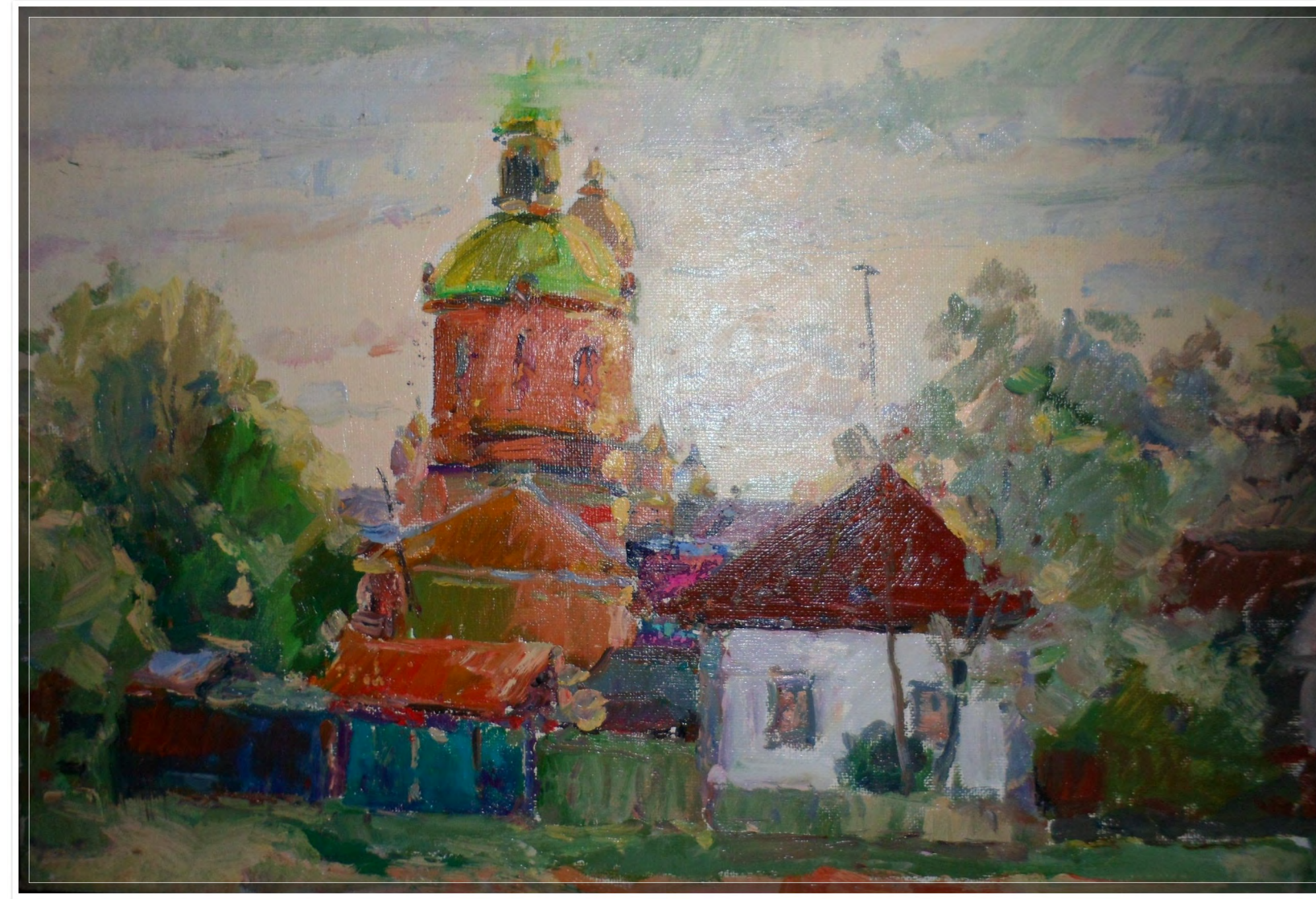
74. «Козацької слави відлуння». 2018. Полотно, олія, 80 × 60 см

75. «Стигла вишня». 2017. Картон, олія, 50 × 35 см

76. «Міст в селі Нагірне». 2018. Полотно, олія, 50 × 70 см

77. «Храм в с. Нова Слобода на Сумщині». 2004. Полотно, олія, 40 × 60 см

78. «Передгір'я Шаян». 2013. Папір, темпера, 35 × 50 см

79. «Навесні». 2013. Папір, темпера, 29 × 40 см

80. «Зима в Закарпатті». 2013. Папір, темпера, 49 × 37 см

81. «Пристань в Ларжанці». 2017. Полотно, олія, 50 × 34 см

82. «Вечірня гроза». 2007. Картон, олія, 25 × 37 см

83. «Карпати». 2013. Картон, темпера, 33 × 45 см

84. «Пасіка». 2019. Полотно, олія, 60 × 60 см

85. «Лілії перемоги». 2022. Картон, темпера, 59 × 49 см

86. «Натюрморт з фруктами». 2021. Полотно, олія, 50 × 45 см

87. «Серпневий натюрморт». 2021. Полотно, олія, 63 × 73 см

88. «Біла петунія». 2020. Полотно, олія, 45 × 50 см

89. «Рожева петунія». 2018. Полотно, олія, 63 × 73 см

90. «Буджаський натюрморт». 2018. Полотно, олія, 60 × 80 см

91. «Мушлі Катранки з петуніями». 2021. Полотно, олія, 60 × 85 см

92. «Мальви». 2020. Полотно, олія, 60 × 50 см

93. «Нескорені кольори». 2020. Полотно, олія, 45 × 50 см

94. «Натюрморт з квітами». 2020. Полотно, олія, 45 × 55 см

95. «Натюрморт Бесарабії». 2021. Полотно, олія, 60 × 100 см

96. «Натюрморт Буджака». 2021. Полотно, олія, 60 × 100 см

97. «Жовта шипшина». 2020. Полотно, олія, 31 × 44 см

98. Натюрморт з горобиною», полотно, олія, 48 × 48, 2022

Основні науково-методичні праці М.І. Резніченко Підручники, посібники, методичні розробки

1. Образотворче мистецтво: підручник для 1 класу. / Л.М. Любарська. Київ: Наш час, 2007. 120 с.
2. Изобразительное искусство: учебник для 1 класса. Київ : Наш час, 2007. 120 с.
3. Образотворче мистецтво: підручник для 1 класу / Л.М. Любарська. Київ. : Форум, 2002. 112 с.
4. Образотворче мистецтво: 2 клас / Л.М. Любарська. Київ : Форум, 2003. 127 с.
5. Изобразительное искусство: учебник для 2 класса. Київ : Форум. 2003. 128 с.
6. Образотворче мистецтво: підручник для 2 класу / Л.М. Любарська. Київ : Форум, 2004. 128 с.
7. Изобразительное искусство: учебник для 2 класса / Л.Н. Любарская. Київ : Форум. 2004. 128 с.
8. Образотворче мистецтво: підручник для 2 класу для шкіл України з польською мовою навчання / Л.М. Любарська. Львів : Світ, 2003. 128 с.
9. Образотворче мистецтво: підручник для 2 класу шкіл України з румунською мовою навчання / Л.М. Любарська. Львів : Світ. 2004. 127 с.
10. Образотворче мистецтво: підручник для 2 класу шкіл України з угорською мовою навчання / Л.М. Любарська. Львів : Світ. 2004. 128 с.
11. Образотворче мистецтво: підручник для 1 класу загальноосвітнього навчального закладу. Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2012. 128 с.
12. Образотворче мистецтво: підручник для 2 класу загальноосвітнього навчального закладу. Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2013. 128 с.
13. Образотворче мистецтво: підручник для 3 класу загальноосвітнього навчального закладу. Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2014. 128 с.
14. Образотворче мистецтво: підручник для 4 класу загальноосвітнього навчального закладу. Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2015. 144 с.
15. Образотворче мистецтво: підручник для 4 класу загальноосвітнього навчального закладу. Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2018. 144 с.
16. Ужиткова творчість та методика викладання. Київ : Вища школа. 2004. 288 с.
17. Навчання і виховання учнів 3 класу (розділ «Образотворче мистецтво») / Л.М. Любарська. Київ : Початкова школа, 2005. 39 с.
18. Види художньої роботи з папером: наочно-методична розробка. Одеса. : Астропринт. 1998. 76 с.
19. Малюнок птахів у практиці вчителя образотворчого мистецтва. Одеса. : ОДПІ, 1993. 74 с.
20. Совершенствование подготовки учителей к руководству графической деятельностью учащихся 1–4 классов. АПН СССР, НИИ общей педагогики. Симферополь: Таврида, 1988. 65 с.
21. Агитационно-массовая работа в курсе «Основы организаторской и воспитательной работы в трудовом коллективе» : метод, рекомендации / Е.А. Саханенко. Одесса, 1986. 21 с.
22. Выполнение дипломных работ по изобразительному искусству: метод, указания. Одесса, 1986. 28 с.
18. Рисунок. Живопись : методические указания к контрольным работам по рисунку и живописи для слушателей подготовительных курсов ХГФ. Одесса: ОГПИ, 1986. 40 с.
23. Рисунок головы: методические рекомендации к практическим упражнениям для студентов заочной формы обучения. Киев-Одесса, 1989. 47 с.
24. Пленер. Учебно-творческая практика: программа по рисунку и графике для студентов ХГФ. Одесса: ОГПИ,

1988. 16 с.
25. Учебно-тематический план и программа повышения квалификации преподавателей изобразительного искусства педучилищ: программа. Киев- Одесса, 1989. 35 с.
26. Профессиональная подготовка студентов 1–3 курсов художественно- графических факультетов в условиях непрерывной педагогической практики. Одесса : ОГПИ. 1989. 53с.
27. Виконання самостійних завдань за малюнком : метод, рекомендації. Одеса : ОДПІ, 1990. 44 с.
28. Подготовка учителей изобразительного искусства к управлению эстетического воспитания школьников: автореферат диссертации на соискание ученой степени кандлед. наук. 13.00.01 «Теория и история педагогики». М., 1991. 17 с.
29. Формирование эстетического отношения к искусству: в 6 т. / Редкол. И.А. Зязюн и др. Т. 4: Формирование у школьников эстетического отношения к искусству графики. М. : АПН СССР, 1991. С. 125–130.
30. Обеспечение учебной деятельности студентов художественно- графического факультета научно-методической литературой зарубежных авторов : тезисы. Одесса, 1994. С. 122.
31. Малюнок: програма художньо-графічних факультетів педагогічних університетів. 2003. Одеса : ПДПУ, 1996. 122 с.
32. Изобразительное искусство 1–4 кл.: программа для средней общеобразовательной школы. Киев : Перун, 1996. 46 с.
33. Педагогічний малюнок : програма для студентів художньо-графічних факультетів. Одеса : ПДПУ. 1998. 68 с.
34. Теорія та практика малюнка : програма для магістрантів художньо-графічних факультетів та педагогічних навчальних закладів. Одеса : ПДПУ імені К.Д. Ушинського, 1999. 28 с.
35. Методика художнього навчання у ВЗО : програма для магістрантів художньо-графічних факультетів та педагогічних навчальних закладів. Одеса: ПДПУ, 1999. 19 с.
36. Образотворче мистецтво. 5-7 класи : програми для загальноосвітніх навчальних закладів / Л.М. Любарська. Київ : Шкільний світ, 2001. 160 с.
37. Образотворче мистецтво. 1–4 клас : програма для загальноосвітніх навчальних закладів. /Л.М. Любарська. Тернопіль : Навчальна книга — Богдан. 2001. 64 с.
38. Теорія та практика малюнка : програма для магістрантів художньо-графічних факультетів педагогічних університетів. Одеса : ПДПУ, 2002. 26 с.
39. Державний стандарт педагогічної освіти України «Педагогіка і методика середньої освіти. Образотворче мистецтво* (молодший спеціаліст). Київ : МОН України, 2002. 62 с.
40. Державний стандарт педагогічної освіти України «Педагогіка і методика середньої освіти. Образотворче мистецтво» (бакалавр). Київ : МОН України, 2003. 65 с.
41. Стажування магістрів за спеціальністю “Образотворче мистецтво”. Одеса : ПДПУ, 2003. 16 с.
42. Програма «Образотворче мистецтво. 1–4 клас» / Л.М. Любарська. Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2003. 52 с.
43. Образотворче мистецтво. 1 клас. / Л.М. Любарська. Одеса : ПДПУ імені К.Д. Ушинського, 2003. 66 с.
44. Програма для середньої загальноосвітньої школи. 1-2 клас. Образотворче мистецтво. 3-4 клас / Л.М. Любарська. Київ : Початкова школа, 2003. С. 253–29.
45. Програма для середньої загальноосвітньої школи. 1–2 клас. Образотворче мистецтво. 1-2клас / Л.М.

- Любарська. Київ : Початкова школа. 2005. С. 252–283
46. Теорія та практика образотворчого мистецтва : програма державного екзамену для студентів художньо-графічних факультетів педагогічних університетів (освітньо-кваліфікаційний рівень — бакалавр). Одеса : ПДПУ. 2005. 32 с.
 47. Педагогічна практика студента 5 курсу : матеріали для виробничої педагогічної практики зі спеціальності «Образотворче мистецтво». Одеса, ПДПУ, 2004. 27 с.
 48. Образотворче мистецтво. 2 клас / А.М. Любарська. Одеса, ПДПУ. 66 с.
Основы графических техник : программа спецкурса для специальности 2109 «Черчение, изобразительное искусство и труд» педагогических институтов. Київ: РУМК, 1988. 12 с.
 49. Художньо-прикладна графіка : програма для студентів художньо-графічних факультетів педагогічних закладів. Одеса, ПДПУ, 2000. 66 с.
 50. Програми для середньої загальноосвітньої школи. 1–2 класи Київ : Початкова школа, 2001. С. 252–283.
 51. Художньо-прикладна графіка : програма для студентів художньо-графічних факультетів педагогічних навчальних закладів. Львів : Світ, 2002. 76 с.
 52. Образотворче мистецтво: підручник для 2 класу / А.М. Любарська. — Київ: Наш час. 2007. 120 с.
 53. Навчально-методичні рекомендації до виконання випускних робіт освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст», «магістр» з образотворчого мистецтва для студентів денної, заочної, екстернатної форм навчання факультету культури і мистецтв. Херсон: Видавництво ХДУ, 2007. 46 с.
 54. Наочно-методична розробка до уроків образотворчого мистецтва за програмою третього класу. Одеса, ПНПУ імені К.Д.Ушинського, 2014. 157 с.

Статті у збірниках і періодичних виданнях

1. О развитии эмоционального восприятия в процессе формирования композиционных способностей студентов ХГФ // Эмоциональная регуляция учебной и трудовой деятельности: сборник. М.— Одесса, 1986. С. 152.
2. Формы и методы развития познавательной-творческой активности студентов в графической деятельности // Совершенствование профессиональной и методической подготовки студентов художественно-графических факультетов педвузов : сборник. Ростов-на-Дону, 1989. С. 72–75.
3. О формировании основных типов эмоциональной регуляции учебно-профессиональной деятельности студентов художественно-графического факультета // Сб. материалов Всесоюзного симпозиума // Под ред. А.Я. Чебыкина. 4.1. «Диагностика и регуляция эмоциональных состояний». М., 1990. С. 130-131.
4. Художественно-педагогическая подготовка учителей изобразительного

искусства // Учитель и общество: опыт, проблемы, поиски: сборник. Изм.-ил., 1990. С. 151–152.

5. Художественно-педагогическая подготовка учителей изобразительного искусства к управленческой деятельности // Сб. материалов республиканской конференции по проблемам художественного и эстетического воспитания. Одесса : Облполиграфиздат, 1990. С. 65–67.
6. Педагогический рисунок в практике подготовки учителя изобразительного искусства // Сб. материалов республиканской научно-практической конференции по проблемам художественного и эстетического воспитания. Вып. 2 Одесса : Облполиграфиздат, 1992. 63–65 с.
7. Професійно-діяльнісна спрямованість підготовки вчителів образотворчого мистецтва як умова розвитку художньо-педагогічних здібностей в управлінні естетичним вихованням учнів // Формування творчої особистості вчителя для оновлювальної національної школи : зб. в 2-х т. Умань : УДПІ, 1993. 4.2. С. 159–161.
8. Художественно-графическая деятельность как условие развития творческих способностей и профессиональной подготовки учителя изобразительного искусства. Збірник наукових праць «Проблеми и опыт художественного образования и эстетического воспитания». Одесса : ОГПИ, 1993. Вып. 2. С. 87–97.
9. Художньо-педагогічна підготовка вчителів образотворчого мистецтва. Приоритетні проблеми естетичної освіти молоді в сучасних умовах : збірник в 2-х ч. Херсон, 1993. 4. 2. С. 135–139.
10. Удосконалення дидактичної підготовки майбутніх вчителів образотворчого мистецтва в системі художньо-педагогічної освіти. Збірник наукових праць «Наука в одеському педагогічному інституті». Одеса: ОДПІ, 1994. С. 35–36.
11. Педагогическая технология управления процессом эстетического воспитания школьников. Социальные аспекты психического здоровья детей и подростков : материалы между. конгресса / Под ред. Чебыкина А.Я. Одесса : АПН Украины. ЮГПУ, 1994. С. 88.
12. Художественная иллюстрация как способ интерпретации содержания литературного произведения. (Профессионально-деятельностный подход к обучению искусству книжной графики). Филологический анализ: теория, методика, практика. Киев, Днепрпетровск, Херсон: АПН Украины, 1995. Вып. 7. С. 148–154.
13. Освітньо-професійна програма художньо-педагогічної освіти. Збірник наукових праць «Проблеми і досвід художньої освіти та виховання» ПДПУ. 1995, 4.1. С. 8–9.
14. Преподавание педагогического рисунка в практике подготовки учителей

изобразительного искусства. Проблемы и опыт художественного образования и эстетического воспитания. Одесса: ЮГПУ, 1995. Вып. 3. С. 87–95.

15. Подготовка специалистов к управлению процессом эстетического воспитания личности. Матеріали міжнародної науково-методичної конференції “Нові технології навчання”. Одеса : ОДАБА, 1996. С. 146–147.
16. Художественно-эстетическое воспитание в структуре современной концепции образования. Образование в современном обществе: проблемы, теория, практика : материалы международной научно-практической конференции. Одесса : ЮГПУ, 1996. С. 238–240.
17. Дидактична область методики наочноного навчання в системі підготовки вчителів образотворчого мистецтва до управління педагогічним процесом. Збірник матеріалів II міжнародної науково-методичної конференції з удосконалення підготовки спеціалістів в галузі будівництва та архітектури. Одеса : ОДАБА, 1997. С. 119–121.
18. Графіка як навчальний предмет в системі художньо-педагогічної освіти. Збірник наукових праць «Проблеми освіти: наук.-метод». Київ : ІЗМН, 1999. Вып. 16. С. 175–180.
19. Художньо-педагогічна підготовка вчителів образотворчого мистецтва в системі національної освіти в Україні. Збірник наукових праць «Педагогічні науки». Херсон: Айлант, 2000. Випуск 16. С. 310–31.
20. Вища художньо-педагогічна школа в Одесі. Збірник наукових праць «Мистецтво та освіта». Київ, 2000. №4. С. 61–63.
21. Професійно-діяльнісна підготовка майбутніх вчителів образотворчого мистецтва до педагогічного управління процесом художньо-естетичного виховання школярів. Збірник наукових праць «Зміст загальної середньої образотворчої освіти і підготовка вчителів образотворчого мистецтва». Ч. 2. Київ : КРІУВ імені Б. Грінченка, 2000. С. 75–77.
22. Педагогічний малюнок як засіб наочноного навчання учнів. Збірник наукових праць «Діалог культур: Україна у світовому контексті. Художня освіта». Львів: Світ. 2000. Вып. 5. С. 288–297.
23. Соціально-педагогічні аспекти проблем підготовки вчителів образотворчого мистецтва до художньо-естетичного виховання школярів. Наукові записки «Педагогічні науки». Кіровоград : РВЦ КДПУ імені В. Винниченко, 2001. Вып. 33. С. 133–142.
24. Художньо-педагогічна підготовка вчителів образотворчого мистецтва. Збірник наукових праць «Науковий вісник». 2001. Вып. 6. Одеса : ПДПУ імені К.Д. Ушинського, 2001. С. 68–73.
25. Педагогічна спадщина В.О. Сухомлинського в системі художньо-педагогічної освіти. «Наука і освіта» : науково-практичний журнал ПНЦ АПН

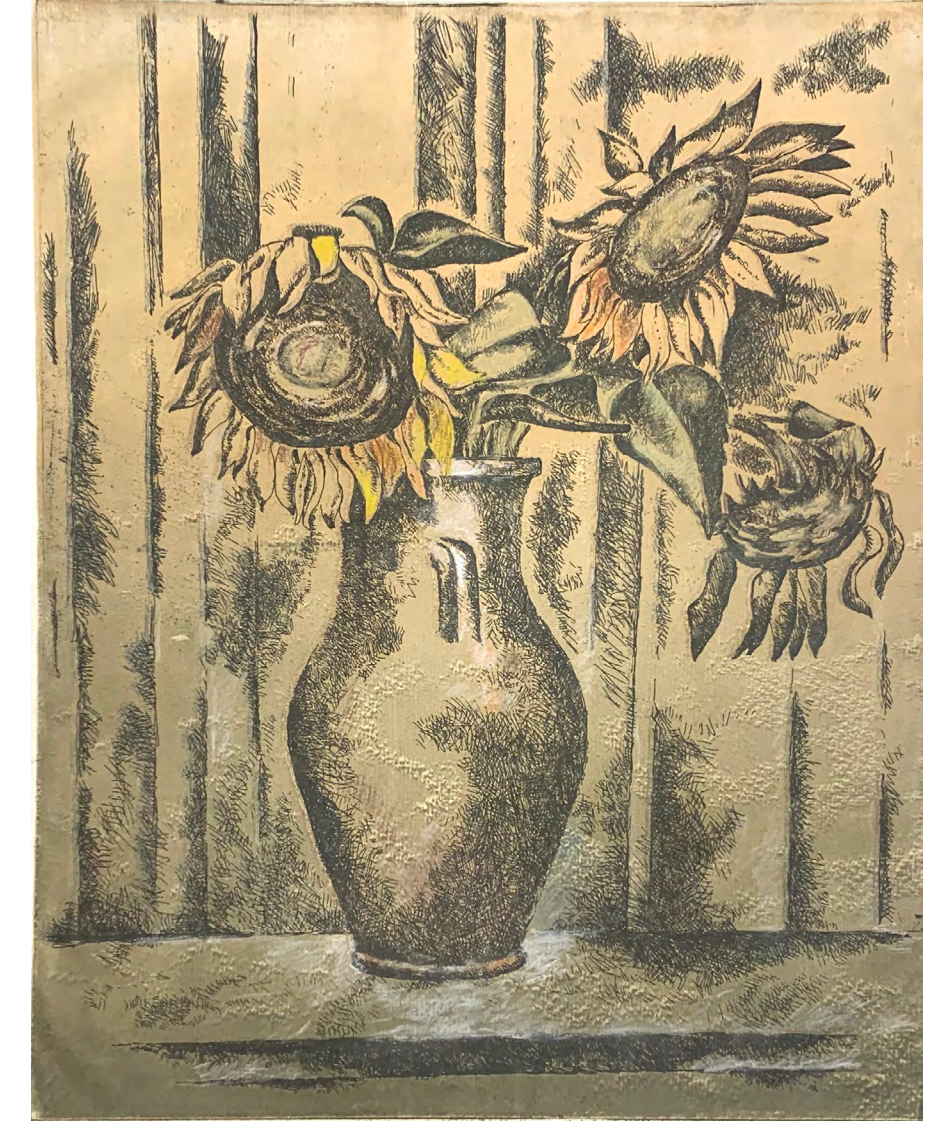
України. 2001. № 5. С. 92–95.

26. Художньо-педагогічна підготовка вчителів образотворчого мистецтва в системі національної освіти України. Наукові записки Кіровоградського педагогічного університету. Серія «Педагогічні науки». 2001. С. 57–65.
27. Проблеми художньо-педагогічної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва. Збірник наукових праць «Педагогіка і психологія професійної освіти: наук. метод». Львів, 2001. №3. С. 70–79.
28. Розвиток художньо-педагогічної освіти в контексті національної культури (проблеми наукових досліджень). Збірник наукових праць «Осознание культуры — залог обновления общества». Севастополь, 2001. С. 8–10.
29. Підготовка майбутніх учителів образотворчого мистецтва до педагогічного управління процесом художньої діяльності школярів. Збірник наукових праць «Проблеми сучасної педагогічної освіти». Серія «Педагогіка і психологія». Київ : Педагогічна преса. 2001. Вып. 3. Ч. 1. С. 215–221.
30. Образотворче мистецтво. 1 клас / А.М. Любарська. Початкова школа. 2001. № 7. С. 35-42.
55. Образотворче мистецтво. Програма. 2 клас / А.М. Любарська. Початкова школа. 2001. № 9. С. 25–30.
56. Наукова організація навчального процесу підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва. Збірник наукових праць «Педагогічні науки». Вып. 30. Херсон, 2002. С. 16–22.
57. Сучасний вимір організації навчального процесу на художньо-графічному факультеті в системі вищої педагогічної освіти. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Пріоритетні напрямки розвитку професійної освіти». Одеса: ПДПУ імені К.Д.Ушинського, 2002. Вып. 10. Ч. 2. С. 76–80.
58. Уроки образотворчого мистецтва. 1 клас / А.М. Любарська. Початкова школа. 2002. № 1. С. 43–45.
59. Уроки з образотворчого мистецтва. 2 клас / А.М. Любарська. Початкова школа. 2002. № 5. С. 42–45.
60. Уроки з образотворчого мистецтва. 2 клас / А.М. Любарська. Початкова школа. 2002. № 6. С. 34–37.
61. Уроки з образотворчого мистецтва. 2 клас / А.М. Любарська. Початкова школа. 2002. № 9. С. 50–54.
62. Основні концептуальні положення програми “Образотворче мистецтво. 1–4 класи // Науковий вісник ПДПУ : спец, випуск “Підготовка майбутніх учителів образотворчого мистецтва: проблеми і досвід”. Одеса : ПДПУ. 2002. С. 89–93.
63. Педагогічна практика (практична підготовка студентів 4 курсу художньо-

- графічного факультету за спеціальністю “Образотворче мистецтво. 4 клас» з додатковими спеціалізація ми. Початкова шкала. 2003. №2. С. 22–28.
64. Методика художнього навчання в структурі дисциплін мистецького ЦИКАУ системи педагогічної освіти. Педагогічні науки : зб. наук, праць. Херсон. ХДУ, 2003. Вип. 33. С. 310–316.
65. Образотворче мистецтво: рекомендації з методики навчання другокласників. Навчання і виховання учнів 2 класу: методичний посібник для вчителів. Київ: Початкова школа, 2003. С. 532–578.
66. Професійно-діяльнісна спрямованість підготовки вчителя образотворчого мистецтва як умова розвитку художньо-педагогічних здібностей та здатностей. Роль освіти для економічного, соціального та культурного розвитку. Спец, випуск «Психологія особистості: досвід минулого — погляд у майбутнє». С. 240–242.
67. Професійна підготовка учителів образотворчого мистецтва в системі педагогічної освіти. Наука і освіта. 2004. № 6–7.
68. Малюємо природу. Уроки образотворчого мистецтва у 3 класі / Л.М. Любарська. Початкова школа. 2004. №7. С. 38–40.
69. Уроки образотворчого мистецтва. 3 клас. Світ казок / Л.М. Любарська. Початкова школа. 2004. № 3. С. 44–45.
70. Сучасний вимір завдань наукової організації навчального процесу підготовки вчителів образотворчого мистецтва в системі художньо-педагогічної освіти (проблеми і досвід). Педагогіка вищої та середньої школи: зб. наук, праць. №10. Спец, випуск. Кривий Ріг : КПДУ, 2005. С. 190–201.
71. Підготовка вчителів образотворчого мистецтва в системі художньо-педагогічної освіти: досвід, проблеми. Збірник наукових праць «Педагогічні науки». Випуск 38. Херсон: Вид-во ХДУ, 2005. С. 333–339.
72. Формування творчого відношення студентів художньо-графічного факультету до навчання: тези доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції «Підготовка майбутніх учителів образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва : досвід та перспективи». Одеса, 2005. С. 36–37
73. Управління процесом професійної підготовки вчителів образотворчого мистецтва та художнього навчання школярів: тези доповідей II Міжнародної практичної конференції «Теорія і практика управління педагогічним процесом». Одеса, 2005. С. 48.
74. Профессиональная подготовка специалистов в системе художественно-педагогического образования (проблема и опыт). Педагогіка вищої та середньої школи: зб. наукових праць. Кривий Ріг, 2006. №16. Ч. 2. С. 336–345.
75. Нові парадигми управління процесом художньо-педагогічної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва : тези доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції «Теорія і практика управління педагогічним процесом», 26-27 жовтня 2007. Одеса. С. 89–90.
76. Підготовка вчителів образотворчого мистецтва в системі педагогічної освіти України (досвід та проблеми) // Наука і освіта. 2009. № 4. С. 86–93.

Публікації про Миколу Резниченка

1. Андреева В. Дорога к храму / Вечерняя Одесса, 25 февраля 2012. С. 5.
2. Ворніков В.І. Лінія наповнена чуттєвістю. Інформаційний вісник ООО НСХУ «ОБРАЗ», №27, червень 2014. С. 5.
3. Гриценко С. Вчитель має віддати учням свій дар, свій розум, своє серце. Татарбунарський вісник, № 25 від 24.06.2021. С. 3.
4. Куддлач В. Не вчимо — передаємо досвід. Чорноморські новини. № 39 від 22.05.2014 <https://chornomorka.com/archive/21510/a-3925.html>
5. Носенко А. И. Николай Резниченко. Путь к храму. Графика: [монография]. Южный центр Академии педагогических наук Украины. ООО НСХУ. Одесса, Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2012. 64 с.
6. Носенко А. И. Образы православных храмов в графике художника-педагога Н.И. Резниченко. Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті: Зб. наукових праць. Харківська державна академія дизайну і мистецтв. Випуск № 3, 2012. С. 19-25.
7. Носенко А.И. Путь к храму. Графика Николая Резниченко. Православный семейный альманах № 2(4), 2013. С. 28-30.
8. Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського Історичний поступ. Сучасність. Майбутнє / Авт.: О.Я.Чебикін, І.А. Болдирев, ін. Одеса: Друкарський дім, Фаворит, 2007. 240 с., С. 159-161.
9. Резніченко М.І. // Бібліографічний покажчик наукових праць. Науковий вісник ПДПУ імені К.Д. Ушинського, №1-2, 2004. С. 196-197.
10. Тарасенко О.А. Путь к храму // Православный семейный альманах № 2(4), 2013. С. 28.

99. «Соняхи». 1986. Офорт, кол. пастель, 41 × 32 см

ПЕРЕЛІК ТВОРІВ

1. На обкладинці: «Регата». 1978. Резерваж, 19 × 23 см
2. М.І. Резниченко. Фото А.І. Носенко. 2011
3. «В морі з вітром». 1978. Офорт, акватинта, 23 × 19 см
4. «Спекотне літо Буджака». 1984. Офорт, резерваж, 45,5 × 50 см
5. «Рисунок молодого чоловіка, що сидить». 1989. Папір, граф. олівець, 49 × 63 см
6. «Рисунок молодого чоловіка, що лежить». 1989. Папір, граф. олівець, 49 × 63 см
7. «Циган». 1984. Папір, граф. олівець, 29 × 21 см
8. «Студент». 1984. Сепія, 45 × 30 см
9. «Начерк оголеної фігури молодого чоловіка». 1985. Папір, граф. олівець, 30 × 21 см
10. «Натурниця Оля». 1999. Папір, граф. олівець, 42 × 29 см
11. «Начерк оголеної фігури». 2002. Папір, граф. олівець, 30 × 21 см
12. «Начерк оголеної фігури». 2002. Папір, граф. олівець, 30 × 21 см
13. «Рисунок оголеної моделі». 2002. Сепія, 30 × 42 см
14. «Начерк фігури в русі». 1999. Сепія, 30 × 20 см
15. «Начерк оголеної фігури». 1999. Папір, граф. олівець, 30 × 19 см
16. «Рисунок фігури». 1999. Сепія, 29 × 40 см
17. «Гілка яблуні». 1983. Папір, граф. олівець, 40 × 29 см
18. «Третє покоління». 1984. Офорт, акватинта, резерваж, 30 × 48 см
19. «Поезія сільської краси». Фрагмент. 1989.
20. «Поезія сільської краси». 1989. Офорт, 50 × 34 см
21. «На рідному полі». 1989. Офорт, 50 × 34 см
22. «На рідному полі». Фрагмент. 1989.

23. «Хліб наш насущний». 2000. Офорт, 27 × 48 см
24. «Чорна біль землі нашої». Ліва частина триптиху. 2006. Моно-типія, 48 × 36 см
25. «Чорна біль землі нашої». Центральна частина триптиху. 2006. Монотипія, 48 × 36 см
26. «Чорна біль землі нашої». Права частина триптиху. 2006. Монотипія, 48 × 36,
27. «На чумацькому шляху зоряний небозвід». 2008. Папір, моно-типія, 48 × 36 см
28. «Тарань». 2005. Папір, сепія, 29 × 20 см
29. «Тарань». 2006. Папір, монотипія, 45 × 45 см
30. «Зимові трави степу Буджака». 2001. Папір, монотипія, 50 × 33 см Із серії «Квіти і трави Бессарабії».
31. «Зимові трави степу Буджака». 2001. Папір, монотипія, 50 × 33 см Із серії «Квіти і трави Бессарабії».
32. «Зимові трави степу Буджака». 2001. Папір, монотипія, 50 × 33 см Із серії «Квіти і трави Бессарабії».
33. «Урожай». 2007. Ліногравюра, акварель, 30 × 21 см Із серії «Люди Бессарабії. Народні свята»
34. «Колядки». 2007. Ліногравюра, акварель, 30 × 21 см Із серії «Люди Бессарабії. Народні свята»
35. «Пісня рідного краю». 2007. Ліногравюра, акварель, 20 × 21 см Із серії «Люди Бессарабії. Народні свята»
36. «Чистий четвер». 2007. Ліногравюра, акварель, 30 × 21 см Із серії «Люди Бессарабії. Народні свята»
37. «Храм Казанської Божої Матері». 2006. Кольорова ліногравюра, 40 × 30 см
38. «Храм св. Адріана і Наталії на французькому бульварі в Одесі». 1993. Кольорова ліногравюра, 40 × 30 см Із серії «Храми Одеси».
39. «Свято-Пантелеймонівський чоловічий монастир в Одесі». 1993. Кольорова ліногравюра, 40 × 39. Із серії «Храми Одеси».

40. «Чи не Бог усе в собі тримає». 2018. Ліногравюра, 34 × 26 см
41. «Храм Різдва Пресвятої Богоматері на Слободці». 2020. Ліногравюра, 26 × 35 см Із серії «Храми Одеси»
42. «Церква Св. Іллі». 2002. Ліногравюра, 29 × 27 см
43. «Зима у Віжниці». 2002. Ліногравюра, 27 × 27 см
44. «Троїцький храм в Одесі». 1993. Ліногравюра, 40 × 30 см
45. «Ранок в порту». 1987. Літографія, 45 × 35 см
46. «В порту Чорноморська». 1987. Літографія, 45 × 35 см
47. «Порт Південний будується». 1980. Офорт, 20 × 28 см
48. «Криниця на околиці села Буша». 1994. Папір, граф. олівець, 56 × 42 см
49. «В яхт-клубі Одеси». 2012. Папір, граф. олівець, 42 × 29 см
50. «На озері Сасик». 2012. Монотипія, 36 × 52 см
51. «Регата». 1997. Резерваж, 23 × 19 см
52. «На кордоні». 1980. Офорт, акватинта, 31 × 30 см
53. «Одеський ноктюрн». 1987. Літографія, 34 × 35 см
54. «Місячна соната». 1986. Монотипія, 34 × 35 см
55. «Старі верби на р. Південний Буг». 2001. Папір, граф. олівець, 48 × 42 см
56. «На Південному Бузі». 2001. Папір, мішана графічна техніка. 48 × 42 см
57. «На озері». 1998. Папір, фломастер, 28 × 40 см
58. «На узбережжі в Криму». 2005. Папір, сепія, 20 × 28 см
59. «В долині Шаян». 2013. Папір, соус, пастель, 35 × 50 см
60. «Сільський млин в Тростянцях на р. Південний Буг». 1998. Папір, графітний олівець, туш, перо, 40 × 48 см
61. «На землі Трипілля, с. Буша». 2005. Тонова ліногравюра, 34 × 26 см
62. «Вербне свято». 2007. Ескіз до ліногравюри, папір, туш, пензель, 30 × 21 см
63. «Вербна неділя». 2007. Ліногравюра, 23 × 18 см

64. «Пасха». 2007. Ліногравюра, 23 × 18 см
65. «Медовий Спас», ліногравюра, 23 × 18 см
66. «Маковей». 2007. Ліногравюра, 23 × 18 см
67. «Свято Урожаю». 2007. Ліногравюра, 23 × 18 см
68. «Яблуневий Спас». 2007. Ліногравюра, 23 × 18 см
69. «Графіка». 1998. Кольорова ліногравюра, 40 × 26 см
70. «Живопис». 1998. Кольорова ліногравюра, 40 × 26 см
71. «Скульптура». 1998. Кольорова ліногравюра, 40 × 26 см
72. «Яблука». 2014. Папір, акварель, 40 × 30 см
73. «Сільський мотив з мальвами». 2017. Полотно, олія, 49 × 28 см
74. «Козацької слави відлуння». 2018. Полотно, олія, 80 × 60 см
75. «Стигла вишня». 2017. Картон, олія, 50 × 35 см
76. «Міст в селі Нагірне». 2018. Полотно, олія, 50 × 70 см
77. «Храм в с. Нова Слобода на Сумщині». 2004. Полотно, олія, 40 × 60 см
78. «Передгір'я Шаян». 2013. Папір, темпера, 35 × 50 см
79. «Навесні». 2013. Папір, темпера, 29 × 40 см
80. «Зима в Закарпатті». 2013. Папір, темпера, 49 × 37 см
81. «Пристань в Ларжанці». 2017. Полотно, олія, 50 × 34 см
82. «Вечірня гроза». 2007. Картон, олія, 25 × 37 см
83. «Карпати». 2013. Картон, темпера, 33 × 45 см
84. «Пасіка». 2019. Полотно, олія, 60 × 60 см
85. «Лілії перемоги». 2022. Картон, темпера, 59 × 49 см
86. «Натюрморт з фруктами». 2021. Полотно, олія, 50 × 45 см
87. «Серпневий натюрморт». 2021. Полотно, олія, 63 × 73 см
88. «Біла петунія». 2020. Полотно, олія, 45 × 50 см
89. «Рожева петунія». 2018. Полотно, олія, 63 × 73 см
90. «Буджаський натюрморт». 2018. Полотно, олія, 60 × 80 см
91. «Мушлі Катранки з петуніями». 2021. Полотно, олія, 60 × 85 см
92. «Мальви». 2020. Полотно, олія, 60 × 50 см

- 93. «Нескорені кольори». 2020. Полотно, олія, 45 × 50 см
- 94. «Натюрморт з квітами». 2020. Полотно, олія, 45 × 55 см
- 95. «Натюрморт Бесарабії». 2021. Полотно, олія, 60 × 100 см
- 96. «Натюрморт Буджака». 2021. Полотно, олія, 60 × 100 см
- 97. «Жовта шипшина». 2020. Полотно, олія, 31 × 44 см
- 98. «Натюрморт з горобиною», полотно, олія, 48 × 48, 2022
- 99. «Соняхи». 1986. Офорт, кол. пастель, 41 × 32 см